Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 65 | Sobota, 17. avgusta 1935 | Leto X

Nova stranka ali zajednica

S ponosom proglašajo radikali, Koroščevci in Spahovci, da so ustanovili enotno stranko. Program so že izdelali, izjavljajo pa v naprej, da med tremi bivšimi strankami, ki sedaj snujejo eno stranko, ni bistvenih razlik z ozirom na gledanje politične ureditve države.

To dejstvo je verjetno, ker mora danes vsakdo uvideti, da je treba za politično konsolidacijo države nekaj več uvidevnosti, kakor v državah, ki so »plemensko« in historijsko bolj enotne kakor je naša država. Politična ureditev države utegne torej biti sporna samo v glavah separatističnih ali hegemonističnih demagogov, če hočemo govoriti o edinstvenosti države.

Nekaj drugega je pa vprašanje gospodarstva in socialne politike. Krizi v naši državi ni toliko kriva politična ureditev, kakor gospodarska politika. Gospodarska politika v državi doslej ni nikdar računala s splošnimi interesi, ali če hočemo to jasneje povedati, s socialnim položajem državljanov, marveč je mislila vedno le na močne gospodarske kroge, na kapitaliste, na gospodarsko-kapitalistične klike, katerim se je naravnost olajševalo izkoriščanje splošnega naroda. Gospodarska politika je videla samo v kapitalu »srečo države«, moč države, kar je pa bil naravni pojav, ker v krogih režimov navadno ni bilo nikakršnih zastopnikov res narodnih in delavskih interesov.

To vprašanje je ob snovanju nove stranke odprto. O tem vprašanju doslej še ni bilo govora. **Ali se nova stranka strinja, da se delavcu ne sme plačati več kakor 20 Din na dan? Ali se nova stranka strinja s krivičnim obdavčenjem delavcev, obrtnikov in kmetov.** Tega gospoda še ni povedala in veliko vprašanje je, če tukaj ni razlik med tremi bivšimi strankami, ki snujejo novo zajednico, da prevzame v državi politično in gospodarsko vodstvo.

Ta vprašanja namreč niso malenkostna. Ne, najbolj aktualna so, če misli nova zajednica v resnici na sanacijo političnih, gospodarskih in tudi socialnih razmer.

Želimo, da bi bili presenečeni v dobrem zmislu. Zakaj, navedene stranke, ki ustvarjajo novo zajednico, teh stvari niso sicer negirale, navajale so jih platonično celo v programih, toda njih politika se ni postavljala nikdar izrecno na to stališče, česar jim tudi ne zamerimo, ker vemo, da so bile meščanske in z meščansko ideologijo. Današnja doba pa zahteva novih naziranj in novih dejanj, brez katerih ni sanacije ne gospodarskih in ne socialnih razmer.

Radikalna zajednica ustanovljena

Te dni so bile končane vse priprave za ustanovitev radikalne zajednice, šefi vseh treh strank so podpisali predlog za prijavo stranke. Prijava bo vložena pri ministru notranjih del v par dneh. Pričakuje se, da bo pristojni minister pravila in statut nove stranke takoj odobril, zlasti še, ker je tudi sam med podpisniki.

Jesensko zasedanje Društva narodov je sklicano za 4. september v Ženevo. Dnevni red je obsežen. Najvažneje vprašanje bo spor med Italijo in Abesinijo.

Konec naj bo bede naših rudarjev!

Demontaža rudnikov v Sloveniji bi težko prizadela tudi vso ostalo gospodarstvo

Dne 13. t. m. se je vršila v Ljubljani velika konferenca, ki je bila sklicana na pobudo zbornice za trgovino, obrt in industrijo, da razpravlja o grozeči demontaži rudnikov v Sloveniji in predoči merodajnim faktorjem vse zle posledice, ki bi nastale iz tega ne samo za prizadeto delavstvo, ampak za vse gospodarstvo banovine.

Udeležili so se konference zastopniki industrije, obrti in trgovine, zastopniki TPD, odposlanci rudarskih organizacij, Delavske zbornice in občin.

Poročilo o situaciji v revirjih je za podjetnike orisal g. V. Pavlin.

Ministrski svet je osvojil predloge Generalne direkcije železnic, da je treba iz razlogov štednje zmanjšati količino nabav, obenem pa tudi znižati cene premoga za državne železnice. Celotna nabava premoga bi se potemtakem **znižala od 133.470 ton mesečno na 127.330 ton, torej za 6140 ton.** Pri tem pa bi bili najbolj prizadeti rudniki v Dravski banovini, kjer bi se nabave znižale **od dosedanjih 36.920 ton mesečno na 32.320 ton, torej za 4.600 ton, ali 75% nameravane redukcije.** V zadnjih sedmih letih se je zmanjšala dobava premoga iz rudnikov v Dravski banovini **od 45.2 odst. na 25.3 odst.** celokupne količine državnim železnicam dobavljenega premoga. Leta 1929-30 je dobavljala TPD državnim železnicam 75.000 ton premoga mesečno, leta 1934-35 32.500 ton, sedaj pa samo še 29.200 ton. To pomeni zmanjšanje letne kvote za 288.000 ton samo pri železniških naročilih. Ako bi železnice jemale pri TPD enako količino premoga kot v l. 1929-30, potem bi pri sedanjem stanju delavstva ne bilo govora o kakšni krizi in še bi mogli dobiti zaposlitve mnogi rudarji, ki danes prisiljeni pohajkujejo in ginejo v bedi.

Železniška uprava trdi, da je premog-lignit iz slovenskih rudnikov neuporaben. Vedeti pa je treba, da je premog iz rudnikov' , ki jih železniška uprava sedaj forsira, **še mnogo slabši.**

Ta slabši premog se uvaža v Slovenijo iz daljave 800 in več kilometrov. Lansko leto n. pr. so dobavili v ljubljansko direkcijo 40.000 ton premoga, dasi je znašala maksimalna potreba le 15.000 ton. Ta premog leži vskladiščen po vseh večjih postajah, ker ga ni moči porabiti.

Uprava železnic je znižala tudi cene premoga: za črni premog 3.6%, za rjavi premog 5.76%, za lignite 7.2%, vendar pri državnih rudnikih samo za 4%.

Vse s strahom vprašuje, kaj bo.

O nevarnosti demontaže rudnikov v Dravski banovini (rudnik v Kočevju bo TPD zaprla) je govoril v debati s. **Uratnik**, potem s. **Arh** za Zvezo rudarjev Jugoslavije in s. **Pliberšek** za II. skupino, potem pa še cela vrsta ostalih delegatov.

S. **Arh** je zahteval, **da se razdelitev dobav premoga uredi s finančnim zakonom.** Državne železnice ne smejo zmanjšati dobav pod količino lanskega leta. Razmere v rudnikih na jugu države pa je treba temeljito urediti in zlasti odpraviti skandalozne delovne prilike, ki omogočajo ondotnim lastnikom umazano konkurenco na račun delavstva.

Znižanje dobavne kvote bo prizadelo ne samo rudarje in svojce, ampak tudi občine. Ako bo ustavil obratovanje kočevski rudnik, bo padlo na cesto 94 rudarjev, 14 nameščencev in 600 družinskih članov, občina pa bo izgubila na dokladah 122.000 Din, na vodarini Din 60.000, pri dobavi električnega toka Din 80.000.

Kaj pa TPD? Zastopnik TPD pa je izjavil, da družba plač ne bo znižala, pač pa bo skrčila število delovnih dni in reducirala odvišne delovne sile.

Konferenca se je soglasno izjavila za to-le

resolucijo:

Konferenca protestira proti temu, da se hočejo s pristranskim postopanjem oškodovati naši gospodarski interesi in spraviti zopet stotine profesionalnih rudarjev, ki nimajo druge možnosti življenjskega obstoja, ob eksistenco in **zahteva, da se sprejeti odlok podvrže na podlagi ugotovitev in podatkov, ki so vsebovani v strokovnih poročilih, ki so bila podana na današnji konferenci, in v katerih je stvarno prikazana krivična enostranost nove razdelitve dobav, takojšnji reviziji** in izdejstvuje odpomoč, vpoštevajoč pri tem naslednja načela:

1. Krajšanje kontingentov se sme izvršiti le za vse rudnike v državi v enaki meri in na enak način.

2. Ako želijo izločiti slabše vrste premoga, se mora to načelo izvajati pri vseh rudnikih v državi dosledno in enakomerno. V tem naj se izločena količina dodeli drugim rudnikom istega bazena.

3. Iz oddaljenih revirjev naj se dodeljujejo direkcijam državnih železnic Ljubljana in Zagreb samo one vrste in v oni količini, ki so stvarno najnujnejše potrebne in ki se dajo racionalno uporabiti.

4. Ako je znižanje cen neobhodno potrebno za uravnoteženje železniških financ, ga je treba izvesti tako, da bo vsem rudnikom zmanjšana cena za enake odstotke in da bo onim, ki imajo višje cene, odvzeto več kakor rudnikom z nižjimi cenami, ne pa obratno, kakor se je zgodilo sedaj. Ta zahteva je ne samo pravična, temveč tudi logična.

5. Končno smatra konferenca, da znižanje cen ne more veljati za nazaj, temveč šele od dneva objave sklepa naprej.

Konferenca opozarja, da bi neupoštevanje prednjih načel lahko rodilo tudi skrajno nepovoljne politične posledice in zato smatra, da se ne sme dopustiti, da bi živel narod v prepričanju, da ne veljajo v naši svobodni državi za vse enake pravice in enake dolžnosti.

*

Izjave govornikov na tej konferenci so pokazale, da radi najnovejših namer železniške uprave, znižati kvoto naročil, ne prizadeva samo rudnikov, ampak poleg delavstva tudi vse gospodarstvo.

Proti tej vrsti politike bo treba složno in odločno nastopiti: Naj bo že enkrat konec bede slovenskega rudarja!

Henderson še vedno ni obupal

Predsednik razorožitvene konference Artur Henderson namerava septembra meseca sklicati odbor razorožitvene konference. Po vseh dogodkih in večjem vplivu kapitalistične reakcije je malo verjetno, da bi imela njegova dobra volja zaželjeni uspeh.

Ob 40 letnici smrti Friderika Engelsa

Prve dni tega meseca je minilo 40 let, odkar je preminul Friderik Engels. Engelsu pripada nedvomno sloves, da je z »židovskim zapeljivcem« Karlom Marxom utemeljitelj znanstvenega socializma. Sporazumno z Marxom je znanstvenik desetletja ustvarjal temelje historično-materialističnega pojmovanja zgodovine ter dopolnjeval ekonomsko teorijo Marxa s sociološke in filozofske strani. Po smrti Marxa 1883 je domala dva decenija veljal kot vodilni teoretik in praktičar socialističnega gibanja, katero je navdal s svojim propagandnim delom z duhom marksizma.

Teoretično delo Engelsa in Marxa se da težko ločiti, ker sta skupaj delala in se nista pehala za slavo svojih imen. Vendar se pa lahko trdi, da se je Marx bavil, zlasti po izselitvi v Anglijo, predvsem z ekonomskimi teorijami, dočim je Engels obdelaval družabno znanstvena, filozofska, zgodovinska in politična vprašanja in na podlagi teh dognanj je bilo ustvarjeno trdno socialistično svetovno naziranje. Šele Engelsovi spisi so popularizirali velike znanstvene ugotovitve Marxa, ki so jih prej poznali le ožji krogi. In na podlagi Engelsovih spisov se je pojavljalo vedno močnejše delavsko gibanje po vseh deželah. En tak njegov spis je bila majhna brošurica »Razvoj socializma od utopije do znanosti«, ki je bila prevedena v kratkem skoraj v vse evropske jezike ter je povsod uveljavljala ekonomsko-dialektično zgodovinsko naziranje in obenem iz njega izhajajočo revolucionarno politiko. Zlasti mlajša socialnodemokratična generacija v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ki je postala pozneje vodilno gibanje po vseh deželah, je spoznala bistvo, kaj Engels in Marx hočeta. S tem je bila ustvarjena v Evropi marksistična šola in tradicija.

Značilno je, da si je marksizem pridobil simpatije delavskih voditeljev in intelektualcev, ki so hrepeneli po duhovni in socialni svobodi, šele ko je bil teoretično utemeljen po Engelsu kot enotno svetovno naziranje. Tudi potem je bilo še mogoče njega krivo razlaganje, ki pa ni imelo uspeha, ker je jasno pokazal razvoj razreda v praktični politiki, ki so hoteli reševati probleme po svoje. Izginil je s tem fatalizem, izginilo praznoverje, da »pride socialna revolucija sama od sebe« zaradi ekonomskega razvoja, pač pa je potrebna borba proti temu ter uveljaviti v zgodovinskem procesu socialistično zavest prav tako kakor revolucionarno voljo.

Engels je postal s tem učitelj delavskega gibanja. Sodrug dr. Viktor Adler ga je imenoval ob njegovi smrti »največjega taktičarja« mednarodne socialne demokracije, vendar nikdar v zmislu taktiziranja ali izogibanja, marveč vedno v tem zmislu, da je porabljal marksistično teorijo v politični praksi. Ob vsem svojem realističnem opazovanju političnih prilik je ostal vedno stari, neupogljivi revolucionarec, ki je imel neoziraje se na dogodke vedno le bodočnost gibanja pred očmi. Ko je Vollmar 1891 izjavljal, da naj bi se gibanje polagoma vtihotapilo »z obzirno politiko« v oblast, je Engels nastopil odločno proti taki politiki. Rekel je, da naj sicer socialistično gibanje izrabi zakonite možnosti, da

poveča svoj politični vpliv, da pa mora svojo glavno energijo porabiti za zbiranje sil, da si osvoji politično oblast.

Mnenje, da bi bil Engels proti koncu svojega življenja v tem pogledu izpremenil svoje stališče, je neresnično. Engels ni delavskega gibanja v splošnem nikdar svaril pred akcijami. Engels je prav dobro vedel, da proletariat brez težkih bojev ne bo osvojil politične moči, razen v izrednih primerih. To je bilo znanstveniku znano in če je tupatam grajal taktiko, je to storil, ker je bila akcija izvršena politično neoportuno. Delavsko gibanje se namreč ne sme vedno dati izzivati k bojem po gospodujočem razredu. Delavski razred pa ne sme dopuščati, da gospodujoči razred krši ustavo in pravico. To naziranje je Engels ohranil. Zakaj, če krši en del pogodbo, pogodbe ni več in drugi del tudi ni več vezan po njej. To je logika Engelsova, ki pravi nadalje, da socialisti svoje »pravice do revolucije« niso opustili. Pravica do revolucije je sploh edina dejanska »zgodovinska pravica«, edina, na kateri slone vse moderne države brez izjeme. V taki revoluciji pa bodo pozicije socialističnega delavstva z ozirom na nevarnost reakcionarnih sil mnogo ugodnejše, če pridobe z ustavnimi in zakonitimi pomočki večino naroda zase.

Engels je znal združiti znanost s praktično politiko, znanstveni socializem, ki ga je soustvarjal, napraviti za temelj politike delavskega razreda. Ni napisal receptov, kako naj se vodi politika, dal je pa navodila, znanstveno utemeljeno metodo marksističnega mišljenja o problemih delavskega gibanja in splošne politike.

Reakcija je delo nekoliko zavrla. Resnični pa ostanejo nauki Engelsa in Marxa vseeno. Velja pač to, kar je rekel Marx:

»Filozofi so svet le različno razlagali, gre pa za to, da se ga izpremeni.«

Izpremeniti ga pa more le socializem, delavski razred, ki mora sedaj prenašati velike krivice.

Ameriški delavci proti Hitlerju

Viljem Green, predsednik ameriške strokovne delavske zveze, je protestiral pri vladi Zedinjenih držav zaradi postopanja nemške vlade proti židom, katolikom in nemškim delavcem. Green zahteva, da ameriška vlada ukrene, kar situacija zahteva.

Nabirajte člane za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Končno volitve v ustanove delavskega zavarovanja

Nov volilni red

Minister za socialno politiko in narodno zdravje Nikola Preka je te dni dal zagotovilo, da bodo v najkrajšem času razpisane volitve v ustanove delavskega zavarovanja. Sedaj se dela na poenostavljenju volilnega reda, ko bo to delo gotovo, bodo sledile volitve.

Končno bo torej delavstvo prišlo do besede v svojih institucijah, kot so to delavske razredne strokovne organizacije že vedno zahtevale. Seveda je treba, da bo volilni red v resnici demokratičen in da bo vsaka manipulacija z glasovnicami izključena. Najmanj pa, kar sme delavstvo zahtevati, je, da se bodo volitve vršile svobodno.

Nova pot Kominterne

Dimitrov o novi taktiki

Dne 3. t. m. je na svetovnem kongresu Kominterne v Moskvi govoril o novi taktiki komunistične stranke v boju proti fašizmu iz procesa o požigu nemškega parlament znani Bolgar Dimitrov. Njegova izvajanja se prav nič ne ujemajo s stališčem evropskih komunističnih emisarjev.

Praški »Sozialdemokrat« pripomnja k izvajanjem Dimitrova:

»Prevečkrat v minulosti — in gotovo ne v prid proletarijata — smo slišali z ničemer utemeljeno trditev, da je brez pomena, podpirati socialno demokracijo v njenem boju za ohranitev ostankov demokracije, ker je ta omejena demokracija »itak že fašizem«. Prav jasno se je Dimitrov oddaljil od te komunistične zmote, ko je izjavil sedaj:

»Fašizem ni enostavna izprememba vlade, marveč prevzem državne oblike meščanskega razrednega gospodstva po neki popolnoma drugačni. Fašizem je očitna strahovlada najbolj reakcionarnih, najbolj šovinističnih in imperialističnih elementov finančnega kapitala.«

Kako premagati fašizem

Dimitrov svari pred domnevo, da bo fašizem »sam od sebe« propadel brez aktivnega sodelovanja množic. Poudarja, da je izrecno treba, opustivši napake v preteklosti, braniti demokratične ostanke tam, kjer jih je še kaj, ter se v ta namen združiti z vsemi demokratičnimi silami, predvsem s kmetiškim in malomeščanskim prebivalstvom.

Posebno poudarja v zvezi s tem stremljenja po enotni fronti, o katerih meni, da komunistična internacionala ne stavi nobenih drugih pogojev, kakor pogoj skupne ofenzive proti kapitalu, proti fašizmu in proti vojni nevarnosti, in ki ni manever, marveč izraz poštene volje, da se delavski razred združi v boju proti razrednemu sovražniku. Zlasti tudi nikakor ni naloga komunističnih strank, da bi izrabljale enotno fronto, kjer pride do nje, v svrho odvajanja članov iz vrst socialne demokracije.

V še fašističnih deželah, je rekel Dimitrov, se mora naperiti vse revolucionarno delo proti najbolj ranljivi točki fašizma, to je, proti njega socialnim temeljem.

Važen predpogoj je tudi v tem boju izrabljanje fašističnih organizacij samih s tem, da jih kar najglobljе prepojimo z zavednimi protifašističnimi elementi, ki jih pošiljamo v njih tabor.

Dimitrov govori potem o razmerah v deželah s **socialnodemokratičnimi vladami** ter izjavi, da je tudi v teh deželah dolžnost komunističnih strank, **da podpirajo socialnodemokratično vlado skupno s socialnodemokratičnimi strankami in strokovnimi organizacijami v vsakem protifašističnem stremljenju naperjenem boju.**

Take izjave, piše »Sozialdemokrat«, pred odgovornim forumom v zvezi z navodilom Dimitrova:

»Zaupanja množic si ne osvojimo z deklamacijami o vodilni vlogi komunistične stranke, marveč z vsakodnevnim trudapolnim delom in s pravo politiko«

zbuja resnično nado, da se v Moskvi poraja duh, ki bo mnogo bolj kakor dosedanji primeren, za vodenje boja v svrho osvoboditve proletarijata. In četudi je idealna zahteva po socialistični enotni stranki, ki jo je Dimitrov ob koncu svojega govora stavil, zaenkrat z ozirom na postopanje komunističnih strank po raznih deželah in z ozirom na komplicirane notranjepolitične razmere v raznih državah, še iluzija, pomeni ta govor, ki je seveda izraz merodajnega mnenja v Moskvi in predvsem Stalina, odločujočo izpremembo v politiki komunistične internacionale, ki utegne postati učinkujočega vpliva v razvoju socialističnega boja.

Naša politična konferenca za brežiški srez

Pripravljalni odbor Socijalistične zveze delovnega ljudstva za brežiški srez, sklicuje za nedeljo, dne 25. avgusta t. l. ob 9. uri dopoldne v gostilni Klanšek konferenco vseh delegatov brežiškega sreza z dnevnim redom: Političen položaj in zahteve delovnega ljudstva. Vsi vabljeni naj se pozivu točno odzovejo. — **Pripravljalni odbor.**

Dajte Sevnici meščansko šolo!

V Sloveniji imajo že skoro vsa mesta in vsi kraji z večjim zaledjem meščanske šole, Sevnica je še nima. In vendar jo nujno potrebuje! Najbližji meščanski šoli sta v Krškem in na Senovem. Toda obe ti šoli sta učencem iz Sevnice in tukajšnje okolice od roke, zato se jih tudi malo poslužujejo. Sicer pa bi tudi mnogo tukajšnjih učencev ne mogli sprejeti, ker jih imata dovolj iz lastnega kraja in okolice. Meščanska šola koristi pravzaprav samo tistim učencem, ki stanujejo doma in nimajo predolge in naporne poti v šolo. Prebivalstvo v mestih lahko preskrbi otrokom višjo izobrazbo, ko ima kar pred nosom srednje in meščanske šole. Prebivalstvo dalje proč od mest nima možnosti, da bi pošiljalo otroke v mesto v šolo; te možnosti nima danes niti premožnejši kmet, obrtnik, trgovec in gostilničar, kaj še le številno revnejše prebivalstvo. Zato pa je treba šole postaviti ven med ljudstvo.

Otrok delavca in malega kmeta in obrtnika ne dobi dote, ki bi mu zasigurala eksistenco. Ta otrok je navezan le na moč svoje glave in svojih rok; za svojo eksistenco se mora boriti. Dolžnost staršev je, da mu to borbo olajšajo s tem, da mu preskrbe čim boljšo izobrazbo. Meščanska šola ni višek izobrazbe; je pa vse, kar je na razpolago revnemu otroku na deželi. Zato jo m o r a imeti. Starši jo brezpogojno zanj zahtevajo! Res je sicer, da ustanovitev meščanske šole mnogo stane, ker mora šolo postaviti prebivalstvo. Toda reven človek plačuje razmeroma najvišje davke in zato pač sme od javnosti pričakovati protiuslugo. Če že našim otrokom ne moremo dati dote, jim naj lahko damo vsaj izobrazbo. Industrija bo morala kot največji davkoplačevalec k novi meščanski šoli prispevati sicer res največjo vsoto: toda upoštevati mora, da ji njene lepe dohodke pomaga pridobivati delavec. Če industrijalec in veleposestnik študirata svojo deco na univerzi, vendar ne bosta očitala delavcu (industrijskemu in kmečkemu) neskromnosti, če želi za svoje otroke meščansko šolo!

Meščanska šola koristi v prvi vrsti otrokom revnih ljudi. Dá jim toliko praktičnega in koristnega znanja, da si v življenju in v borbi za eksistenco mnogo laže pomagajo nego sicer. Vsako, tudi najnavadnejše delo, se opravlja bolje, če ga vodi večji razum. — Meščanska šola pa koristi tudi premožnejšim, ki žele svoje otroke še dalje šolati. Namesto da dajo svojega otroka že z 10. letom v srednjo šolo, ga imajo lahko do 15. leta doma in ga šele nato pošljejo z doma v druge, višje šole. Tako si prihranijo stroške kar za štiri leta šolanja v mestu. Iz meščanske šole imajo učenci vstop v srednjo tehnično šolo, srednjo kmetijsko šolo, gozdarsko šolo, trgovsko akademijo, trg. šolo, nautično šolo (za trgovsko mornarico), in razne vojaške šole. Deklicam je odprta višja obrtna in gospodinjska šola, šola za skrbstvene sestre in laborantske in razni tečaji. Morda bo v kratkem zopet omogočen vstop v višjo srednjo šolo in učiteljišče. — Te šole so deloma dostopne tudi revnim otrokom: kajti vojaške šole so brezplačne, v nekaterih drugih šolah se pa dobe podpore, četudi navadno zelo skromne.

Sevniška meščanska šola bi seveda ne služila samo Sevnici, temveč vsemu Zasavju od Zidanega mosta dol do Blance; ko bo stekla proga Sevnica—Št. Janž, bo šola lahko dostopna tudi ljudstvu ob tej progi. Interesentov za to šolo je torej več ko dovolj. Zato prosimo vse činitelje, ki so na odgovornih mestih in morajo upoštevati interese ljudstva, da vzamejo zadevo v roke. V prvi vrsti je v to poklicana občinska uprava v Sevnici.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

B. Traven, Bombaž

Prevaja Talpa

I. Knjiga **5**

Ni pa imel zavoja, nego je nosil kotliček za kavo in ponev kar na vrvici prek ramen, v vrečici pa je imel potrebna živila.

Abraham je bil pravi, neumno zviti, zvijačni, nesramni in zmeraj veseli ameriški zamorec iz južnih držav. Imel je orglice, ki nam je nanje tisto bedasto »Yes, we have no bananes« tako dolgo igral, da smo ga morali že drugi dan prav pošteno pretepsti, s čimer pa smo zaenkrat samo dosegli, da jo je vsaj samo pel ali žvižgal in jo obenem — kar med hojo — še spremljal s plesom. Kradel je kakor sraka — to primero je izrekel Gonzalo in ne vem, ali je pravilna —, lagal pa je kakor dominikanski menih.

Tretji večer potovanja smo ga zasačili, kako je kradel debel kos posušenega govejega mesa, ki je bil Antonijeva last. Plen smo mu odvzeli, še preden ga je dal v ponvo, in smo mu prav resno povedali, da bomo izvajali nad njim pravo, ki je običajno v grmičevju, če ga bomo še katerikrat zasačili pri tatvini. Postavili bi sodišče in bi ga po obsodbi obesili na prvo mahagonijevo drevo z vrvico, ki je imel z njo njegov istobarvni brat Charley zvezan zavoj, na prsa pa bi mu nataknili listek, radi česa je bil obešen.

Potem je pa kar nesramno dejal, naj se ga le poizkusimo dotakniti, češ, da je ameriški državljan, »native born«[12]), in če mu le malenkost napravimo, potem bo javil to vladi v Washington, ki ga bo prišla z bojno ladjo in zvezdnato zastavo krvavo maščevat; on da je svoboden državljan »of the states«[13]), kar dokaže lahko s »c'tifiets«[14]), in zato ima biti pravno postavljen samo pred redno sodišče. Ko smo mu nato rekli, da mu ne bomo dali ne časa ne priložnosti, da bi poslal poročilo v Washington, in da tudi ne verjamemo, da bi prišla bojna ladja z zvezdnato zastavo v grmičevje, je rekel: »Well, gentlemen, sirs[15]), samo s prstom se me dotaknite, pa boste takoj videli, kaj se bo zgodilo.«

In res smo ga nekaj dni kasneje zopet zasačili, ko je kradel Kitajcu konzervo mleka, pri čemer je nesramno trdil, da je njegova in jo je kupil v Potosu v American Store. Nato smo ga pa tako zmlatili, da niti prsta ni mogel skriviti, da bi pisal v Washington. Nam potem ni več kradel, kar pa je nakradel po okoli ležečih farmah, pa nas ni nič brigalo.

Potem sem bil še jaz, Gerard Gale, toda o sebi ne vem mnogo povedati; v obleki se nisem od ostalih prav nič razlikoval in sem šel prav tako na delo na bombažna polja — to delo sem poznal kot zelo zamudno in slabo plačano — samo zato, ker nisem mogel drugega dela najti in sem nujno potreboval srajco, čevlje in hlače. Vse to bi kupil pri starinarju. Kajti če bi hotel vse to kupiti novo, bi ne zadoščalo, če bi delal tudi štirinajst tednov na bombažni farmi. Bil sem edini, ki nisem nosil nogavic, ker jih nisem imel.

Jopič sta imela samo Kitajec in Antonio. Zakaj je prav za prav Antonio tisto cunjo imenoval »svoj jopič«, mi ni postalo nikoli jasno. Morda je bila ta cunja v davnih časih, dolgo pred odkritjem Amerike, podobna jopiču. Tega ne bom zanikal. Toda, da jo je danes imenoval jopič, pa ni bilo samo pretiravanje, nego prav grešna ošabnost, za katero se bo moral Antonio nekoč še pokoriti.

Veselo smo stopali dalje.

Nad nami žareče tropsko sonce, na obeh straneh pa neprodorno in nepregledno grmičevje. Večno deviško tropsko grmičevje s svojo nepopisno mistiko, s svojimi skrivnostnimi živalmi najbolj fantastičnih vrst, s svojimi sanjskimi oblikami in barvami rastlin, s svojimi skritimi zakladi dragocenih kamnov in rudnin.

Toda mi nismo bili raziskovalci, tudi nismo iskali zlata in diamantov. Bili smo delavci in smo cenili bolj gotovo možnost zaslužka kakor pa prav negotov milijonski dobiček, ki je ležal morda desno ali levo od nas v grmičevju in čakal na tistega, ki bi ga odkril.

Sonce je bilo že zelo nizko, ura je morala biti približno pet. Zato smo začeli iskati taborišče.

(Dalje prihodnjič.)

[12]) po rojstvu.
[13]) USA.
[14]) s potrdilom.
[15]) Dobro, gospodje.

Grafično delavstvo javnosti!

Tisoč ljudi — tisoč bojevnikov

Po vsem svetu so od nekdaj veljale grafične organizacije za najzavednejše delavske organizacije. Po vsem svetu so bile grafične organizacije najaktivnejše pobornice za delavske interese in so stale med ostalimi delavskimi organizacijami v prvi vrsti. V vsem delavskem gibanju so bili grafičarji najvztrajnejši in najuspešnejši borci in so stali vedno na čelu in vedno tam, kjer je bila borba za delavske interese najostrejša.

Naše grafično delavstvo je danes v veliki borbi, v kateri se bori za svoje najvažnejše interese. Del borbe je sedaj že zaključen, vendar se deloma boj nadaljuje, in sicer proti onim podjetjem, ki sporazuma ne podpišejo.

V tem boju je grafično delavstvo lahko spoznalo, da ima svoje tovariše in simpatizerje samo v vrstah delovnega ljudstva. Delavci in nameščenci čutijo z njimi in so na njihovi strani. V delavcih in nameščencih ima grafično delavstvo najčvrstejšo oporo.

Zato naj grafično delavstvo nadaljuje svoj obrambni boj v zavesti, da stoji za njim vse delovno ljudstvo. Grafično delavstvo naj se na tega iskrenega in resničnega prijatelja krepko opre.

Ali tudi po končani borbi je grafično delavstvo dolžno, da ostane — tako kakor povsod po svetu — v prvih delavskih vrstah in da se enako odločno in vztrajno bori za celokupne interese delovnega ljudstva.

Tisoč članov grafične organizacije je v Sloveniji. Teh tisoč članov mora biti poslej na čelu našega delavskega gibanja. Vsi ti člani morajo stati **kot en mož ob rami ostalega delavstva in nameščenstva** in morajo odločno sodelovati v skupni borbi.

Vse te mora prevevati odločna volja do vztrajne, dosledne in nepomirljive borbe zlasti do onih, ki z »Jutrom« in »Slovenskim Narodom« drže svoje pozicije in do vseh onih, ki se v okviru te miselnosti udejstvujejo v javnem življenju.

Na vseh zborovanjih, na vseh sestankih mora biti grafičar, da bo govoril v imenu grafičnega delavstva in s prstom pokazal na vse one, ki so se še prav posebno izkazali s sovraštvom do grafičnega delavstva in njegove organizacije. Na vseh političnih ali kakršnihkoli javnih sestankih se mora zbrati deset, dvajset, trideset grafičarjev, ki bodo z živo besedo povedali, kdo in kakšni so oni gospodje, ki se neprestano silijo v politiko in hočejo zastopati interese naroda. Krepko morajo vsi ti predočiti, da narod od njihovega dela nima ničesar.

In vsi grafičarji, ki so kdajkoli delali drugje, ki so se kdajkoli kretali v politiki ali izven nje, so sedaj dolžni, da gredo tja, kjer je že od nekdaj njihovo mesto.

Krepko mora biti njihovo bodoče delo. Povsod morajo biti in povsod naj se sliši njihov glas. Preko vseh dogodkov in vseh dejstev, ki so zlasti nekatere razgalile docela, ne sme nihče več. Vse, kar se danes dogaja, mora ostati živo in nepozabno. Vsi neprijatelji, ki so danes pokazali in dokazali svoje neprijateljstvo, morajo ostati neprijatelji, vedno in vsepovsod so grafičarji dolžni, da pokažejo nanje in opozore na njihovo pravo mišljenje vse delavce in nameščence. **Kadarkoli bo kdo hotel ribariti v kalnem, kjerkoli bo kdo razkladal svoje delo za ljudske interese, naj vstane grafičar in naj ga takoj in brezobzirno razkrinka.**

Tisoč ljudi naj odslej vrši svojo dolžnost, naj vrši svoje poslanstvo, ki ga je ustvaril njihov boj.

Pa ne samo teh tisoč ljudi! Pet tisoč je članov grafične organizacije v državi. Marsikje so grafičarji vidni javni delavci. Marsikje se grafičarji udejstvujejo in imajo svoj vpliv in svoj ugled. Vse teh pet tisoč se mora danes obrniti proti onim, ki so se izkazali za srdite nasprotnike. Obrniti in boriti se morajo vedno in vsepovsod proti onim, ki so imeli zle nakane proti vsemu grafičnemu delavstvu in proti njegovi organizaciji in ki so hoteli, da se grafično delavstvo stre popolnoma.

Po vsej državi mora grafično delavstvo ob vsaki priliki dvigniti svoj glas, pokazati s prstom na dravsko banovino in povedati zlasti, da sta v Ljubljani »Jutro« in »Slovenski Narod«, ki sta v boju proti grafičnemu delavstvu razgalila pravo miselnost, da je v Ljubljani napredna gospoda, ki je pokazala, da je delavstvu sovražna in da je v Sloveniji politična grupa, ki je skrajno nesocialna in nazadnjaška.

Kadarkoli se bo hotela ta grupa še vrniti v javno življenje, tedaj mora vseh teh pet tisoč grafičarjev završati v en glas: **»Proč z njimi, v javno življenje ne spadajo več!«**

— — —

Smešna so vsa pričakovanja!

30. junija t. l. je Narodna tiskarna v Ljubljani pognala svoje delavstvo na cesto. Pognala ga je, ko je še veljala kolektivna pogodba, vrgla ga je na cesto nezakonito, ker zakon določa najmanj 14dnevni odpovedni rok, odvzela je svojemu delavstvu krivično dopuste, ki si jih je to delavstvo prislužilo s poštenim delom, in je začela napad na vse grafično delavstvo, hoteč streti njegovo organizacijo in oslabiti odporno silo grafičnega delavstva, da bi moralo to delavstvo kloniti in sprejeti sleherne delovne pogoje, ki bi jih to podjetje diktiralo.

Šele potem, ko je Narodna tiskarna vrgla protivno vsem navadam in običajem in vsem zakonitim določilom delavstvo na cesto, in šele potem, ko je začela Narodna tiskarna, ki je napadla grafično delavstvo, klicati na solidarnost ostala podjetja, so začela tudi druga podjetja izzivati grafično delavstvo.

Teden kasneje, to je 9. julija, je šlo ostalo delavstvo v Ljubljani v obrambo svojih interesov, pozneje pa je bilo izprto še grafično delavstvo v Mariboru in Celju.

Sedmi teden je, odkar je bilo grafično delavstvo potisnjeno v obrambni boj.

Ko se je boril le del grafičnega delavstva, so delodajalci stremeli, da bi spravili na cesto vse grafično delavstvo, češ, potem bodo težje vzdržali in bodo preje klonili.

Dosegli so, da je bilo pognano v borbo skoro vse grafično delavstvo. Vendar grafično delavstvo ni klonilo in odporna sila grafične organizacije ni bila nič manjša.

Že tedaj so delodajalci pričakovali, da se bo predvsem zrušila finančna sila grafične organizacije, ker ne bo mogla dolgo podpirati vsega stavkujočega članstva, in da se bo dalje zlomila morala stavkujočega delavstva, ki bo zavrglo disciplino in solidarnost, bo pozabilo na svoje lastne interese in bo razkropljeno utekalo iz okvira skupnosti.

Kmalu se je izkazalo, da so vsa pričakovanja jalova.

Finančna sila organizacije ni bila oslabljena. Prav nič ni zašibilo finančne sile organizacije, če je bila pognana večina članstva v dravski banovini v stavko. Računi, ki so jih delali mnogi v tej smeri, so se izkazali za pogrešne. Vsi ti računarji so svoje računarsko znanje docela diskreditirali.

Enako so zgrešili vsi oni, ki so pričakovali, da bo padla morala stavkujočega članstva. Grafično delavstvo ne uživa po vsem svetu slovesa in ugleda zastonj. Grafično delavstvo je vedno in povsod, kadar se je moralo boriti za svoje življenske interese, dokazalo, da se zna boriti krepko in vztrajno. Ti, ki so računali, da se bo morala stavkujočega grafičnega delavstva zrušila, menda ne vedo, da je grafično delavstvo marsikdaj bojevalo že dolge in težke borbe, ne da bi se le malo omajalo. Nekatere borbe so trajale po cele mesece in svoječasna borba grafičnega delavstva v Bosni je trajala kar osem mesecev, pa je bila morala stavkujočega grafičnega delavstva vedno bolj krepka in nezlomljiva. Čim delj je bilo grafično delavstvo v boju, tem bolj je vztrajalo, tem bolj je bilo odločno in tem čvrstejša je bila solidarnost.

Še sedaj računajo nekatera podjetja, ki se niso pridružila sporazumu, da bo grafično delavstvo klonilo. Še sedaj računajo, da bo morala stavkujočega grafičnega delavstva morda le padla. Vsem tem treba povedati, da so vsi oni, ki so šibki, ki so pokvarjeni, ki ne poznajo skupnosti in solidarnosti, že odšli. Ti se v obratih že nahajajo. Zelo malo jih je. Zlasti pa jih je malo iz vrst domačega grafičnega delavstva. Samo tri osebice in pol! Lahko se podjetja z njimi dičijo. Slave in ugleda jim ne bodo prinesli.

Grafično delavstvo je zavedno in zna svojo zavednost dokazati tudi z dejanji. Stoji in bo stalo kakor zid, pa naj se dogodi karkoli. Kljubovalo bo vsem poskusom in vsemu početju in bo vztrajalo, oprto na krepko in nezmanjšano silo svoje organizacije, ki ve, da se bori za življenske interese svojega članstva.

Nikoli ne bo zlomljena morala grafičnega delavstva, nikoli ne bo okrnjena njegova skupnost in nikdar ne bo premagana sila te neomajne skupnosti.

Smešna so vsa pričakovanja!

— — —

Narodne tiskarne se dogovor ne tiče

Pred dnevi je bil med grafičnim delavstvom, oziroma med njegovo organizacijo in večino grafičnih podjetij sklenjen dogovor za likvidacijo spora. Dogovor je sestavljen na kompromisni podlagi. Po sklenitvi dogovora se je delavstvo vrnilo v ona podjetja, ki so dogovor podpisala.

Med podjetji, ki dogovora niso podpisala, je predvsem Narodna tiskarna v Ljubljani. To podjetje je napolnilo svoj obrat z od vseh vetrov zbranimi stavkokazi in krumirji. Pobralo je vse, kar mu je prišlo pod roko. Podjetje, ki je včasih zelo pazilo, kakšne kvalifikacije so njegovi uslužbenci, podjetje, ki se je hitro pritoževalo, če mu morda pri namestitvi nove delovne sile ni šlo vse po volji, je sedaj pograbilo tudi ono, kar je izpadlo iz najslabših obratovalnic. Podjetje, ki je včasih skrbelo, da so uslužbenci volili kandidate njihove vrste, ki je skušalo spraviti pod svoj krov predvsem one, ki so mu bili politično vdani in zvesti, podjetje, ki je nekdaj govorilo o nacionalizmu, o naprednosti in o zaščiti domačega delavstva, je sedaj priklicalo vse branže, vse narodnosti, iz vseh kotov je pobralo še ono, kar je samo trenutno na svobodi, in se je skratka zadovoljilo prav s slehernim, ki ga je izvrgla zdrava celota, in je opustilo vsako skrb pri izbiri svojih sotrudnikov.

In sedaj kliče »Jutro« v imenu Narodne tiskarne, da se Narodne tiskarne sklenjeni dogovor ne tiče.

Sicer je nepotrebno, da Narodna tiskarna priobčuje take izjave, ker Narodne tiskarne dogovor niti ne omenja in je jasno, da se je dogovor ne tiče, kajti se dogovor tiče samo podjetij, ki so ga podpisala.

Narodna tiskarna pozablja, da njena najnovejša izjava že zopet odkriva njeno nedoslednost in obenem razgalja njeno pravo hotenje, ki jo je vodilo od vsega začetka.

V prejšnjih številkah smo priobčili pismo Narodne tiskarne, ki ga je v začetku spora poslala organizaciji grafičnega delavstva. V tem pismu je Narodna tiskarna naglašala, da bo priznala samo ono, kar bo priznala njihova podjetniška organizacija. Zatrdila je istočasno, da bo pri takem sporazumevanju sodelovala z najboljšo voljo. Izkazalo pa se je pozneje, da je Narodna tiskarna ovirala sporazum s podjetniško organizacijo in se je na vse mogoče načine trudila, da ga prepreči. Dejanja niso bila v skladu z besedami. Tako se je vnovič izkazalo, da gospodje pri tem podjetju in gospodje, ki so za časopisjem tega podjetja, eno govore in drugo delajo.

Narodna tiskarna je bila kasneje zopet tista, ki je vsiljevala zahtevo, da naj se le posamezna podjetja dogovarjajo z grafičnim delavstvom za likvidacijo spora. Ko je podjetniška organizacija to sklenila, pa Narodne tiskarne ni bilo med podjetji, ki so delala, da se ustvari sporazum. Tudi s tem se je izkazala nedoslednost Narodne tiskarne.

In kljub vsemu je večina podjetij sklenila sporazum. Sklenila ga je tako, da ga lahko sprejmejo vsa podjetja. Pa zopet prihaja Narodna tiskarna in izjavlja, da se je dogovor ne tiče.

Saj je vendar jasno, kaj Narodna tiskarna prav za prav hoče. Njej ni do kompromisa, njej ni prav nič do sporazuma, njej je samo važen prvotni cilj: rušenje delovnih pogojev, odstranitev organizacije, prosto razpolaganje z delovno silo in svobodno samolastno določanje plačilnih in delovnih pogojev.

Narodna tiskarna z nekaterimi drugimi podjetji računa še vedno, da bo prišel čas, ko ji bo padlo grafično delavstvo kot zrelo jabolko v naročje. Še vedno mislijo, da bo slednjič grafično delavstvo vendarle omagalo in bo pricapljalo kot čreda ovac v njen hlev.

Ti računi pa so popolnoma zmotni. Grafična organizacija je bila vedno dostopna za pošten in zdrav sporazum, je pristajala vedno in tudi pri sklepanju dogovora z večino podjetij na kompromise, nikdar pa ni klecnila in ni kapitulirala. Zelo zmotno je, če kdo računa, da je grafična organizacija v čemurkoli oslabljena in da bo kdaj tako šibka, da bo klonila. Marsikdaj so se v življenju te organizacije dogodile mnogo težje reči, pa je šla organizacija preko vseh težav. To, da nekaj podjetij ne pristaja na sporazum, je neznatno napram jakosti organizacije, ki ostaja krepka in trdna in bo hodila svojo pot.

Vemo, da se sporazum Narodne tiskarne ne tiče. Lahko, da se je ne tiče, lahko se zadovoljuje s takim stanjem, kakršnega ima, lahko se še nadalje gospodarsko in politično upropašča. Saj pa ni daleč čas, ko bo vsa javnost povedala, da se tudi nje Narodna tiskarna prav nič ne tiče, da je njej naziv »narodna« zlagan in da njeni lastniki in vodniki že davno nimajo z narodom nič skupnega.

Že danes gre in še bolj bo šlo tedaj — nevzdržno navzdol!

„Saj imate organizacijo"!

Grafično delavstvo skrbi po svoji organizaciji za vse svoje člane in članice, ki so v potrebi. Skrbi za brezposelne, za bolne, za stare in onemogle, za vdove in sirote, za tovariše, ki so na potovanju itd.

Zlasti pa se grafično delavstvo v svoji organizaciji trudi, da podpira svoje onemogle tovariše in tovarišice.

Delavstvo nima zakonito urejenega starostnega zavarovanja. Sploh nima delavstvo nobenega starostnega zavarovanja. Oni, ki so dajali vse svoje življenje, ki so ustvarjali do pozne jeseni, ostajajo tedaj, ko obnemorejo, praznih rok. Delovni človek je obsojen, da hodi, ko je obnemogel, ko je star, od hiše do hiše. S svojim delom je delovni človek gotovo zaslužil bolj nego kdorkoli v svoji starosti mir in zasluženi pokoj. Pa ga nima. Baš delavec, ki ustvarja vse svoje življenje, nima ničesar in je v starosti brez sleherne opore. Tudi v tem pogledu je svet še dandanes razdeljen na dva dela: na one, ki žive brezskrbno in lahko vse življenje in ki jih ne tarejo nikdar nobene skrbi, preskrbljeni so tudi za starost, in na one, ki žive vse življenje v težavah in skrbeh, ki največkrat nimajo niti za skromno preživljanje, ki pa so še zlasti izročeni nemili usodi tedaj, ko v starosti obnemorejo.

In grafično delavstvo skrbi za svoje tovariše in tovarišice, ki obnemorejo, jih podpira in jim omogoča vsaj skromno preživljanje, da niso v breme javnim ustanovam, raznim dobrodelnim društvom, in da niso prisiljeni hoditi od hiše do hiše.

Marsikateri grafični delavec je v enem podjetju že desetletja. Ves čas vestno vrši svoje dolžnosti in marsikdaj skrbi za podjetje in za njegovo dobro morda bolj, nego za samega sebe. Vse življenje je mnogi v podjetju in odide šele tedaj, ko je popolnoma onemogel.

Po takem 30, 40 ali 50letnem vestnem delu dobi delavec morda odlikovanje in ga predstavnik podjetja pohvali. Le redka so podjetja, ki bi se delavcu oddolžila tudi drugače, tako da bi delavec imel nekaj in da bi lažje živel, ko zaradi onemoglosti zapušča podjetje.

»Jutro« je med taka podjetja, ki za svoje dolgoletne sotrudnike skrbe preko lepih pohval, naštelo tudi Narodno tiskarno. V tem pogledu lahko navedemo primere, ko se bo izkazalo, da skrb Narodne tiskarne v tej smeri ni velika in je največkrat sploh ni. Menda ni mogoče šteti med širokogrudna in lepa socijalna dejanja, če podjetje daje svojemu uslužbencu, ki je služil 40 ali pa 50 let, po 100 dinarjev podpore. Še manj pa je zaslužno, širokogrudno in socialno, če podjetje po taki dobi ne daje bivšemu uslužbencu ničesar.

In kadar tako podjetje dolgoletnemu, sedaj onemoglemu, uslužbencu ničesar ne daje, tedaj se sklicuje na organizacijo grafičnega delavstva. Ko tak uslužbenec odhaja iz podjetja, tedaj na prošnjo po milostni podpori, odgovarja lastnik ali predstavnik: »Saj imate organizacijo!«

Kadar se hoče podjetje znebiti stroškov, otresti obveznosti, tedaj je organizacija dobra, tedaj je prav, da je organizacija solidna in močna, tedaj je prav, da prevzame skrb za onemoglega člana, ki je pustil vse življenje v podjetju. Tedaj najbolj napredni ljudje ogorčeno vzklikajo, da vendar ne more podjetje nositi skrbi za onemogle uslužbence, da je podjetje že izvršilo svojo dolžnost, ko je uslužbenca plačevalo tedaj, ko je bil v delu, sedaj pa naj skrbi zanj organizacija, ki ji je dajal prispevke.

Isto podjetje, ki je dobavljalo organizaciji svoje onemogle uslužbence in valilo skrb zanje na ramena grafičnega delavstva, danes tolče po organizaciji in hoče, da bi bila organizacija pomandrana in zdrobljena, da bi izginila z zemeljskega površja.

Komu bi tedaj dobavljali onemogle delavce, kdo bi tedaj skrbel za izmozgane starčke, če bi se njihov naklep, da zrušijo organizacijo, posrečil, tega se gospodje ne vprašajo.

Sicer pa vemo: onemoglo delavstvo se gospodov — vsaj povečini in onih, ki so najnaprednejši — ne tiče in se ga danes znebe s tem, da se sklicujejo na organizacijo in njene dolžnosti, jutri, če bi organizacije ne bilo, pa bi se sklicevali morda na državo ali na kogarkoli, sami bi se zanj ne brigali in bi ga — kot vedno doslej — gladko, ne da bi jih pekla vest, pognali na cesto.

Kdor ne more živeti, naj vzame palico v roke in malho čez rame, tak bi bil poslednji nauk gospodov, ki so se vse življenje redili na račun dela drugih.

tudi konec vsega ogromnega humanitarnega dela, ki ga ta organizacija vrši. Gospodje vedo, da bi se z uničenjem te organizacije poslabšal socialni položaj grafičnega delavstva do neznosnosti, in vendar se bore proti tej organizaciji, jo naskakujejo, hujskajo tudi druge tiskarnarje, da bi jih posnemali, pri tem pa pobožno zavijajo sveje oči in hlinijo skrb za grafičarje-invalide! Dočim so ostali tiskarnarji sklenili, pobotati se z organizacijo grafičarjev, pa gospodje potom »Jutra« izzivalno pišejo, da se njih vse to ne tiče, ni, da so izvedli lastno organizacijo in da bodo po tej poti hodili tudi v bodoče!

Torej, gospodje, da se razumemo: **grafičarje ste vrgli na cesto, najeli stavkokaze, ki ste jih sistematično vzgajali in kupovali že davno poprej, sedaj pa vsi v skrbeh vprašujete, kaj bo s starostno preskrbo vseh tistih, ki so postali žrtve vaše politike.** Gospodje, kje je tu morala, kje je tu poštenost? Vi brijete norce iz ljudi, ki so vam garali, da ste vi lahko poslančevali in ministrovali itd.

To vašo politiko mora obsoditi vsa poštena javnost. Grafičarji in z njimi vse ostalo delavstvo in vsa javnost sedaj ve, kje se nahajajo njegovi zakleti sovražniki, sovražniki njegove organizacije in starostne preskrbe.

Denuncijanti

Najbolj zaznamovani ljudje so denuncijanti. Družba prenese marsikoga, le denuncijantov ne trpi nihče. Denuncijant je človek, ki ga vse sovraži, ki ga vsakdo zaničuje, ki se ga sleherni izogiba in boji. Denuncijant je kakor nekdo, ki hodi po svetu s strupeno pene na ustnah, ki sika zlo in bruha nesrečo. Naj bo v družbi pogovor ali smeh, vse zamre takoj, če se približa denuncijant. Gobavec ne bi mogel povzročiti večje groze in hujše zmede.

Celo v politiki je denuncijantski posel označen za najbolj ogaben posel. V politiki je dovoljeno menda skoraj vse, vendar denuncijantov tudi v politiki ne trpe.

Denuncijantstvo je največkrat prirojena hiba na značaju. So ljudje, ki se te navade otresti ne morejo. Tudi niso srečni, če ne pehajo z denuncijacijo bližnjega v neprijetnosti. In kadar denuncijacija najbolj uspeva in povzroča največje težave, takrat denuncijant uživa. Pase se na težavah in nesrečah drugih ljudi.

Često se znajde več denuncijantov. Celo radi so med seboj v družbi. Četudi se dogodi, da včasih denuncirajo kar drug drugega. Zlasti, če kdaj ne najdejo primernega objekta izven sebe.

Denuncijacija pa ni samo ono, kar izvrši nekdo tajno za hrbtom, nego je denuncijacija tudi ona denuncijacija, ki je **javna**, ki se jo glasno spregovori ali pa jasno napiše. Zanimivo je, da se denuncijant, ki javno napiše svoje denuncijacije, včasih celo domišljuje, da je najznačajnejši poštenjak in človek, ki je vreden ugleda in časti. Sicer je navadno tako, da se grešniki svojega greha malo ali pa prav nič ne zavedajo. Mnogokrat je celo tako, da se grešniki neprestano zgražaje nad drugimi, sebe pa ne vidijo. Bruna ne vidi v svojem očesu in pometat ne zna pred svojim pragom. Pri vseh vidi vse, vsaka reč mu je slaba, vse razteza na dolgo in na široko in dela iz komarja slona. Le svojih nedopustnih dejanj ne zna presoditi, jih ne vidi, ne čuti in smatra, da je visoko nad vsemi.

Ali je mogoče tudi verjeti, da zagreši kdo denuncijantstvo nehote?! Taki slučaji so najbrž le redki in so gotovo le slučaji.

Kako naj na primer presojamo »Jutrov« članek, ki govori o registriranih blagajnicah in o organizaciji grafičnega delavstva, ki govori o milijonih te organizacije v tonu, kakor da bi se z njimi manipuliralo, ki kliče na pomoč oblasti in ki trdi, da je vsa organizacija, zlasti pa njeno humanitarno delo brez zakonite podlage, in trdi, da bi morale oblasti v poslovanje organizacije poseči že davno. Gotovo vsakdo razume, kaj pomeni trditi javno v časopisju, da neka delavska organizacija ni zakonita, nego ilegalna, in vsakdo gotovo prav dobro razume, kaj pomeni trditi kaj takega zlasti v trenotku, ko ta organizacija brani članstvo pred napadi s strani podjetij. Takrat, ko je delavstvo v stavki, pride »Jutro« in trdi, da je vsa njihova organizacija ilegalna. Menda ni človeka, ki ne bi razumel, kaj to pomeni, in menda ni človeka, ki bi takega dejanja ne znal primerno oceniti.

»Delavska Politika« je na »Jutrov« članek odgovorila. Odgovorila je prav za prav že z dvema člankoma. Vendar naj bo odgovorjeno še enkrat, da bo popolnoma jasno, v kakšni zmoti je »Jutro« s svojim piscem vred. Člankar je očividno prebral le nekaj poljubnih razprav o zavarovalnih družbah in zadrugah, o registriranih blagajnah in sličnih bolj ali manj dobičkanosnih podjetjih, ne pozna pa zadeve tako, kakor bi bilo potrebno za slehernega, ki se spušča s svojimi razmetrivanji v javnost. **Zlasti pa je jasno, da člankar nima niti pojma o delavskih strokovnih organizacijah in o njihovem humanitarnem delovanju.** Tudi ob tem članku se je pokazalo, kako se često vtikajo v mnoge zadeve ljudje, ki jih ne razumejo in govore o takih zadevah celo zviška, kot da je njihovo šibko mnenje točno in izključno merodajno. O gospodarskih vprašanjih pišejo ljudje, ki niti od daleč niso imeli še nikdar opravka z gospodarstvom in niso detajlno poučeni o niti eni gospodarski panogi. Sedaj piše zopet nekdo o strokovnih organizacijah, ko je očividno, da nima niti pojma, kaj prav za prav so strokovne organizacije in kako izgledajo.

Organizacija grafičnega delavstva ni zavarovalnica, ni nikaka blagajnica, zlasti ni nobeno pridobitno podjetje, nego je delavska strokovna organizacija, ki med drugim tudi podpira svoje člane, kolikor so v potrebi in kolikor zmore. V svojih pravilih ima ta organizacija zapisano med drugim tudi to-le:

»§ 2. Cilj je saveza, da ..... vsestrano širi i razvija duhovne, zdravstvene i materijalne interese svojih članova. — Za postignuće ovog cilja savez će se starati: ..... 12. da pomaže svoje članove u bezposlici, na putu, u bolesti, invaliditetu i starosti, davanjem posmrtnine za umrle članove i potpora udovicama i siročadi umrlih članova; ...«

Savez se torej trudi, da dela tudi za materijelne interese svojega članstva. V to svrho podpira člane, če so brezposelni ali drugače kako v potrebi. Podpira jih toliko, kolikor more, kolikor je sredstev in kakršna je potreba člana. Da more organizacija podpirati svoje člane, zato plačujejo člani društveni prispevek. Društveni prispevek plačujejo člani za upravo organizacije in druge zadeve, ki jih organizacija izvaja, iz prebitka pa se izplačujejo podpore. In če je več potrebnih, tovariši zanje več prispevajo. Član, ki plačuje društveni prispevek, ne plačuje za sebe, najmanj pa zato, da bi se zanj štedilo, nego plačuje zato, da dobi podporo njegov brezposelni ali pa onemogli tovariš. **O kakem zavarovanju ni torej govora. Podpirajo se člani v potrebi le na podlagi medsebojne solidarnosti. O solidarnosti delavstva pa zaenkrat ne govori še noben zakon in doslej še ne poznamo zakona, ki bi predpisoval, koliko in za koliko in za koga so delavci lahko solidarni. To vprašanje urejajo delavci sami.** Organizacija grafičnega delavstva, torej grafični delavci sami so sklenili, da bodo podpirali slehernega svojega brezposelnega, bolnega ali onemoglega člana, in so obenem sklenili, da bodo v to svrho plačevali prispevke, in sicer tako kakor jih zahteva potreba, kolikor je torej članov brezposelnih, onemoglih itd. Razumljivo je, da daje članstvo več tistemu, ki je starejši, ki je delj časa v organizaciji, ki ima večje potrebe, ker ima morda družino in otroke.

Koliko dobi posamezni podpore, določa zopet članstvo samo. To povedo tudi pravila organizacije, ki pravijo med drugim to-le:

Kdo ogroža preskrbo invalidov grafičnega delavstva?

Zadnjič je »Jutro« posvetilo poseben članek vprašanju preskrbe invalidov grafičnega delavstva. V svojih izvajanjih v tem članku pravi neznani pisec, da so interesi invalidov ogroženi, ker bo vodstvo organizacije najbrž porabilo milijonske vsote invalidskega fonda v sedanjem tarifnem gibanju in grafičarji, ki so desetletja vplačevali ogromne prispevke v ta fond, bodo na stara leta lahko gledali skozi prste. Za to hinavsko izraženo bojaznijo, ki navdaja pisca, se seveda ne skriva skrb za prizadeto grafično delavstvo, ampak podla denuncijacija, katere namen je na eni strani opozoriti oblasti in jih primorati na kakšno »intervencijo«, na drugi strani pa nahujskati članstvo proti organizaciji, zlasti še proti odborom in funkcionarjem. To lahko tudi vsakdo razvidi iz teksta prej omenjenega članka, ki znači podlost brez primere.

Seveda mi nimamo namena, niti volje, da bi se z »Jutrom« spuščali v kakšno polemiko o invalidskem fondu naše Zvezne organizacije SGRJ, ali da bi pobijali »Jutrova« sumničenja in podobno. O takih stvareh more biti govora samo pred forumi, ki so edini kompetentni o tem razpravljati. Tam morejo dobiti člani zaželjena pojasnila in se prepričati o vsem, kar bi jim ne bilo jasno. Odbori in funkcionarji, ki stoje na čelu organizacije, so bili izvoljeni od članstva, uživajo torej absolutno zaupanje in »Jutro« naj ve, da grafično delavstvo ni tako neuko in neumno, da ne bi vedelo, koga je poverilo z vodstvom organizacije in upravljanjem težko zbranih milijonskih podpornih fondov.

Zato o naših fondih »Jutru« ne bomo polagali računa. Pač pa hočemo gospode, ker so nam že dali priliko, da o teh stvareh razpravljamo, potipati na drug način, ako postavljajo vprašanje glede zaščite interesov grafičarjev-invalidov; **ugotavljamo na tem mestu in pred vso javnostjo, da je edini resnični nasprotnik naših invalidov, edini, ki ogroža njihovo penzijsko preskrbo, »Narodna tiskarna« in z njo vred vsi tisti tiskarnarji, ki se bore proti organizaciji grafičnega delavstva.** Gospodje dobro vedo, da je organizacija grafičnega delavstva tista, ki garantira svojim članom starostno preskrbo in da pomeni zrušenje te organizacije

»§ 23. Napred predvidjene potpore izplaćuju se u visini, koju prema prilikama života od vremena na vreme odredjuje savezni kongres.«

Podpore torej niso stalne v naprej določene podpore, ki bi bile utemeljene v prispevkih in izračunane na tej podlagi, nego so v razmerju s številom potrebnih in v razmerju s sredstvi, s katerimi organizacija razpolaga, torej tudi v razmerju s prispevki, ki jih članstvo hoče prispevati za podpiranje.

Razumljivo je, da velja solidarnost le za člane, ki so vredni člani organizacije, ki delajo za skupnost in proti njej ne greše. Član, ki se s kakršnimkoli dejanjem izloči začasno ali trajno iz skupnosti, ni deležen dobrin, ki jih daje solidarnost celote. To pravila povedo, in sicer v

»§ 27. Nijedan član ne može, ako mu odbori uskrate potporu usled neispunjenja obaveza po ovim pravilima, sudskim putem tražiti istu.....«

In še več določil je v pravilih organizacije, ki povedo, kako je s podpiranjem članov.

Član organizacije grafičnega delavstva torej ni zavarovan in torej ne plačuje kakega zavarovalnega prispevka, nego daje le sredstva, da se z njimi podpre one, ki so sedaj brezposelni, onemogli itd. Dokler bo članstvo hotelo podpirati one svoje tovariše in tovarišice, ki se v potrebi, bodo ti podpore dobivali. Brez solidarnosti pa teh podpor ni mogoče dajati, ker podpore ne izvirajo iz kakih prejšnjih lastnih prispevkov.

Doslej še ne poznamo zakona, ki bi komurkoli prepovedal, da podpira svojega bližnjega. Podpiranje zaenkrat še ni prepovedano. Mislimo, da tudi ne bo, ker bi bilo naravnost smešno, da človek svojemu znancu ali prijatelju ali sorodniku ali komurkoli ne bi smele darovati karkoli. Iz svojega lahko daje vsakdo podpore. Daje jih lahko trajno ali pa samo začasno. Daje jih lahko kot posameznik ali pa v organizirani celoti. Vsaka delavska organizacija je zgrajena na solidarnosti vseh svojih članov, vsaka delavska organizacija ima med svojimi nameni tudi podpiranje članov, ki so v potrebi, in taka organizacija je tudi organizacija grafičnega delavstva.

Tako je torej stanje v vsaki delavski strokovni organizaciji, ki ga pisec o registriranih blagajnicah očividno ne pozna.

Preden pa se kdo spusti v javnost, bi bil že dolžan, da se točno informira.

Nedvomno pisca ni vodila skrb za grafično organizacijo, niti ga ni vodila skrb za dobrobit grafičnega delavstva. Vodili so ga drugi momenti! Najbrže tisti, ki jih domnevamo in ki so potemtakem v zvezi z našim uvodom.

Pisec pove v istem »Jutrovem« članku tudi, da organizacija grafičnega delavstva nima odobrenih pravil. Gotovo tudi s to trditvijo ni hotel organizaciji dobro, nego slabo. S prstom je hotel pokazati na neko nezakonitost in poklical je oblasti, da postopajo proti organizaciji, ki nima v smislu zakona potrjenih pravil. In kakor se je pisec zaletel s svojimi modrovanji o registriranih blagajnicah, tako in še bolj se je zaletel s trditvijo, da organizacija grafičnega delavstva nima potrjenih pravil.

Kako je s to zadevo?

Organizacija grafičnega delavstva se imenuje Savez grafičkih radnika i radnica Jugoslavije. Po prevratu je imelo grafično delavstvo v posameznih pokrajinah države samostojne strokovne organizacije. Vse te samostojne organizacije so se že leta 1919. začele razgovarjati, kako bi se združile v eno samo enotno organizacijo. Leta 1920. in 1921. so se te organizacije združile in ustvarile za vso državo enotno organizacijo, v katero so se vse prejšnje samostojne organizacije zlile takoj, čim je imela ta organizacija enotna potrjena pravila. Pravila te organizacije so bila l. 1921. potrjena. **Ta pravila so bila predložena tudi lokalni oblasti, to je takratnemu velikemu županstvu v Ljubljani, ki je odobrilo ta pravila kot lokalna oblast leta 1923.**

Na podlagi teh pravil je delovala organizacija grafičnega delavstva v Ljubljani in je imela svoje področje v Sloveniji. Enako so delovale te organizacije kot podružnice celotne organizacije, ki je imela sedež (in ga še ima) v Zagrebu, tudi v drugih pokrajinah. V celem je bilo tedaj devet podružnic. — Leta 1928. je kongres te skupne organizacije v nekaterih točkah spremenil pravila. V smislu zakonitih predpisov je organizacija spremembe predložila notranjemu ministrstvu, da jih odobri. Notranji minister je spremembe pravil odobril za vso državo leta 1929. Ob tej priliki se je dogodila mala formalna pogreška, da po notranjem ministrstvu odobrenih sprememb ni organizacija predložila tudi tukajšnji lokalni oblasti. Sicer pa so bile vse spremembe prav za prav nebistvene. V celoti so ostala pravila, ki so bila odobrena leta 1923., ohranjena.

Za to formalno pogreško se ni nihče zmenil in ni organizacije nihče opozoril. Vse je živelo v najboljši veri, da je vsa stvar v redu. Šele lani, ko je imelo grafično delavstvo tarifno gibanje, in se je nahajalo z delodajalci v nevarnem sporu, so delodajalci opozorili policijo na formalno pogreško.

Pozneje je policija, odnosno banska uprava, opozorila organizacijo na formalno pomanjkljivost. Dogovorno z njo je nato organizacija storila vse potrebno, da se je njeno delovanje vrnilo v okvir onih pravil, ki jih je lokalna oblast potrdila, torej v okvir pravil iz leta 1923., s tem, da se je organizacija obvezala, da zadnja pravila takoj predloži lokalnim oblastvom v potrditev.

To se je tudi dogodilo in ima banska uprava v Ljubljani predložena pravila, da jih potrdi. Za centralo so ta pravila že potrjena.

Popolnoma netočno je torej, da organizacija nima odobrenih pravil in da živi brez pravil, kakor to trdi »Jutro«, **nego je res, da ima organizacija potrjena pravila iz leta 1923.**, in da ima banska uprava pravila, ki jih je organizacija sedaj predložila v potrditev. Do potrditve novih pravil pa deluje organizacija v okviru potrjenih pravil.

»Jutro« ni svoje skrbi zaradi pravil organizacije grafičnega delavstva nikdar preje pokazalo. Lani, ko je stalo grafično delavstvo pred bojem, so se začeli gospodje okoli Narodne tiskarne zanimati za pravila organizacije in so nanje opozarjali razne oblasti. In letos, ko se organizacija grafičnega delavstva brani pred napadi delodajalcev, zlasti pa pred napadi Narodne tiskarne, se je »Jutro« ponovno spomnilo pravil te organizacije in napisalo članek, ki naj ga prečita oblast in stori ukrepe. Skrb »Jutra« za interese grafičnega delavstva je naravnost genljiva. Prav taka je »Jutrova« skrb za delavstvo sploh. Piše in piše o delavskih težavah in o socijalnih vprašanjih, kadar mu to konvenira. Kadar pa »Jutru« konvenira drugače, tedaj udari po delavstvu z vso silo. Pri tem pozablja, da se pred vsem delavstvom razgalja in da delavstvo dobro ve, da je lahko nekdo prijatelj vsega delavstva in vedno, ni pa mogoče, da je nekdo prijatelj samo enemu delavstvu, drugemu pa sovražnik in zlasti sovražnik tedaj, če mu to gre neposredno v hasek.

Sicer pa besednega prijateljstva, ki se kaže le v lepih frazah in le tedaj, če se besednika ne tiče, delavstvo noče. Hoče le dejanskih, odkritih in brezpogojnih prijateljev, ki niso prijatelji le v besedah in na tuj račun, nego tudi v dejanjih.

Minuli so časi, ko so gospodje sipali delavstvu pesek v oči!

Beležite nadure!

Odškodnina za nadurno delo je urejena z zakonom. Nadurno delo se mora odškodovati najmanj s 50 odstotnim pribitkom. Nadure, ki niso plačane najmanj s 50 odstotnim pribitkom, more vsak delavec iztožiti, in sicer tudi za nazaj. Znane so tožbe delavcev, ki so tožili za nepravilno izplačano odškodnino za nadure tudi za več let nazaj in so s tožbo popolnoma uspeli ter jim je bilo vedno priznano vse, kolikor so dobili premalo. Vsote, ki so bile pod tem naslovom iztožene in izplačane, so večkrat segle v desettisoče.

Narodna tiskarna je napravila s svojimi stavkokazi in krumirji posebne dogovore, kako se plačajo nadure. V pogodbi priznavajo za nadurno delo plačilo 40 odstotnega pribitka. Že to določilo je nezakonito in zato neveljavno. Kljub pogodbi bo lahko vsakdo razliko med z zakonom določeno odškodnino in med dejansko nižje izplačano odškodnino iztožil.

Narodna tiskarna pa niti te v pogodbah navedene odškodnine ne izplačuje. Stavkolomci imajo vedno mnogo nadur. Te nadure pa honorirajo samo z **10, 15 ali pa največ 20 odstotnim pribitkom** na zaslužek za normalno delo.

Enako odškoduje Narodna tiskarna tudi nedeljsko nadurno delo.

Že s tem postopanjem je Narodna tiskarna desauirala samo sebe. Nekdaj je trdila, da ne gre pri sporu z grafičnim delavstvom za delovne pogoje, še manj za mezde in da sploh ne gre za nič drugega, nego za obrambo Narodne tiskarne pred »nevarnimi podvigi« stavcev. Danes je jasno, da so bile to le besede in da so hoteli s temi besedami le markirati prave namene in javnosti prikazati svojo nedolžnost. Ako Narodni tiskarni ni bilo mar delovnih pogojev in se jih ni hotela niti dotakniti, potem bi bilo že primerno, da bi odškodnino za nadurno delo izplačevala vsaj tako, kakor to določa zakon. Narodna tiskarna torej ni hotela rušiti samo onih delovnih pogojev, ki jih določa kolektivna pogodba za delo v grafičnih podjetjih, nego je hotela spraviti del delovnih pogojev celo pod stanje, ki ga daje zakon.

Vendar je Narodna tiskarna v zmoti, če misli, da zanjo zakoniti predpisi ne veljajo. Zanjo veljajo zakoniti predpisi prav tako kakor za vsako drugo podjetje, in ni prav nič važno, če zaposluje kvalificirano domače delavstvo, ali pa zaposluje priseljene stavkokaze in krumirje. Tudi ti bodo zelo zadovoljni, ko bodo dobili izplačano vso razliko za dolgo dobo nazaj.

Nadure tudi vsi prizadeti pridno beležijo. Organizirano domače grafično delavstvo je imelo svoj tarif in je redno sproti pisalo vse, kar je zaslužilo. Pisalo je točno po tarifnih določilih in je odkrito sestavljene mezdne račune predložilo sproti tako, kakor je to prav. Stavkolomci in krumirji le molče in bodo prišli s svojimi zahtevami takrat, kadar bo prišel njihov čas, vsaj pa takrat, ko se bodo nabrale lepe vsote, ki bodo za podjetje zelo občutne.

Nočemo nikogar opozarjati. Pribiti hočemo le dvoje dejstev, in sicer, da je Narodna tiskarna s svojim postopanjem pri izplačilu nadur dokazala, da je imela že od nekdaj željo rušiti delovne pogoje in jih je začela rušiti, čim je mislila, da je prišla v tak položaj; in da je Narodna tiskarna v zmoti, če misli, da lahko dela, če se znebi kolektivne pogodbe, karkoli hoče in da se lahko otrese celo zakonitih predpisov, če ima v svojem obratu stavkolomske sotrudnike.

Gospod profesor, ali je mogoče?!

Litografija Josipa Čemažarja v Ljubljani je tudi med podjetji, ki sporazuma niso podpisali. Kolikor to podjetje obratuje, obratuje z ljudmi, ki jih je nabralo širom države.

To podjetje pa si je znalo še posebej pomagati. Privabilo je v svoj obrat tudi nekega profesorja. Ta profesor menda riše in se trudi, da zasilno nadomesti delo, ki ga je preje v podjetju vršilo delavstvo, ki je sedaj v obrambi svojih pravic in svojih interesov.

Kar čudno se sliši, da je prišel krumirat v podjetje, kjer je stavka, prav pravi profesor. Gospod torej ni samo risar, seveda pa ni niti najmanj litografski delavec, profesor je in sedaj je v podjetju ter sedi na stolu, kjer je preje sedel litografski risar. Ta gospod je potem takem tudi pedagog. Profesor je tudi poklican, da izobražuje in vzgaja mladino.

In sedaj je profesor skočil v hrbet delavstvu, ki se bori za svoje delovne pogoje. Ali je to, gospod profesor, sploh mogoče?!

Profesorski stan je nedvomno vzvišeni stan. Od njega je marsikdaj največ odvisno, kako bo vzgojena naša mladina, zlasti naša inteligenčna mladina, ki naj bo steber naroda. In pride član tega vzvišenega stanu ter se loti posla, ki ga označuje delavstvo po vsem svetu in ves svet sploh za najbolj ogabnega.

Ali je mogoče, da se med stavkokazi nahaja človek, ki ga kličejo za profesorja?!

In ta profesor baje celo pripoveduje, da čaka na vodstveno profesorsko mesto na neki poboljševalnici izprijene mladine.

No, to voditeljsko profesorsko mesto bo pač primerno zasedeno!

Grafičarji so delavci —

Nek članek v »Slovenskem Narodu« se je nedavno tega obregnil ob »Delavsko Politiko«, ki zagovarja grafičarje, češ, da grafičarji sploh niso delavci, ker da je nek zaupnik v neki tiskarni prav odločno protestiral proti temu, da bi se jih nazivalo delavce.

Ta zadeva ima svoje ozadje in ne bo odveč, ako o tem spregovorimo par besed:

Gospod, ki pripada uredniškemu štabu »Jutra«, je že dalje časa občeval s strojnimi stavci na način, ki ni bil na mestu in ga prizadeti niso bili več voljni trpeti. Nekega dne je dotični gospod zopet prinesel nekaj rokopisa v stavnico, in ker ni vedel, komu bi ga izročil, da bi bil poprej postavljen, se je obrnil do zaupnika rekoč: »Pa ga dajte temu-le delavcu,« kazoč pri tem na strojnega stavca, pred katerim se je bil ustavil. Zaupnik je gospoda opozoril, da dotični strojni stavec zanj ni noben delavec, ampak gospod. Tako občevanje med ljudmi, ki se ne poznajo, da zahteva olika in basta.

Sedaj pa hoče nekdo iz tega kovati kapital in prikazati javnosti, da se grafičarji sramujejo naziva delavec in da sploh nočejo veljati za delavce.

Po svojem položaju v današnji družbi pripadajo grafičarji delavskemu razredu in to tudi javno prizna-

V boju za Tebe — Ti zanjo

naroči si „DELAVSKO POLITIKO!“

vajo. V občevanju z ljudmi, ki jih ne poznajo, in ki se sami štejejo za gospode, pa smejo grafičarji in vsi delavci zahtevati, da jih tisti, ki jih ogovarja, pravtako titulira z gospodi. Dokler naziv gospod ne bo splošno odpravljen, toliko časa ne bomo dovolili, da bi v privatnem občevanju eden lahko klical svojega bližnjega za hlapca, dočim bi ga ta moral titulirati kot gospoda.

Ne zlorabljajte bede!

Zaradi gospodarske krize, zaradi nenasitnosti dobičkaželjnih, ki tudi v času največjih težav niso prav nič skromni, in zaradi polno drugih vzrokov je rudarsko delavstvo že leta in leta v največjih težavah in živi v veliki bedi in pomanjkanju.

Za to rudarsko delavstvo je imelo meščansko časopisje vedno mnogo lepih besed. Na vse kriplje se je vedno meščansko časopisje trudilo, da pokaže svoje čuteče srce in dokaže, kako zelo mu gredo težave, ki jih mora rudarsko delavstvo preživljati, do živega.

Vedno pa je ostalo le pri besedah. Dejanj ni bilo ali pa le toliko, kolikor jih je narekovala politična nujnost. Pa še pri teh politično nujnih dejanjih je moralo napeti rudarsko delavstvo samo ali pa po svojih predstavnikih vse sile, da je kaj zaleglo. Ob vsaki priliki, ko so rudarskemu delavstvu grozile nove nesreče, je moralo to delavstvo moledovati in ponižno pritiskati na dobrosrčnost merodajnih.

Seveda pa je bilo meščansko časopisje ob vsaki taki priliki zelo navdušeno za rudarsko delavstvo in zelo ogorčeno nad vsemi onimi, ki težkega položaja rudarjev niso takoj razumeli.

Zlasti »Jutro« je vedno navdušeno in z debelim tiskom pisalo, kaj vse je dobrega storilo za rudarje in je kratkomalo prav vse, kar je izgledalo, da je ugodno, pripisalo na svoj rovaš. Naj so se rudarji in njihove organizacije še tako trudile, naj so rudarji še tako glasno poudarjali svoje zahteve in naj so njihove žene še tako krepko branile pravico do svojega življenja in življenja svojih otrok, vedno je »Jutro« naglasilo, da je vsak uspeh njegov, ali pa je dosežen po zaslugi njegovih gospodov.

Saj se menda ni v zvezi z zahtevami rudarskega delavstva doseglo prav ničesar, da ne bi »Jutro« k temu pritegnilo tudi ministra na razpoloženju dr. Kramerja, ki je bil po »Jutrovem« mnenju za rudarsko delavstvo vedno zaslužen, kadar se je kaka neprijetnost preprečila, ali težava odstranila, ki pa je istotako po »Jutrovem« mnenju izvršil polno svojo dolžnost tudi takrat, če je rudarsko delavstvo živelo v največji bedi in pomanjkanju. Sploh bi po »Jutrovem« mnenju lahko rudarsko delavstvo mirno spalo in se ne bi prav nič brigalo za svoje življenjske interese, ker je itak minister dr. Kramer čuval nad njimi.

Tega pa »Jutro« ni nikdar napisalo — zlasti pa ne z velikimi ali debelimi črkami — da so mnoge organizacije često prosile, da naj pride minister dr. Kramer v Trbovlje, da naj pride na shod rudarskega delavstva, ali pa naj pride v rudarske revirje le kot tamkajšnji rojak, da mu bodo mogli rudarji pokazati in razložiti vse težave, pa minister dr. Kramer ni na tak poziv nikdar prišel. Včasih so celo objavljali in razglašali po Trbovljah, da pride, pa ga ni bilo. In vendar je jasno, da bi lahko prišel, zlasti ker ga je čuvalo toliko zaslug za rudarje, ki jih je vedelo »Jutro« često naštevati.

V zadnjem času pa se je »Jutro« še prav posebno zainteresiralo za težave rudarskega delavstva. Pred dnevi je posvetilo tem težavam kar celo stran. »Slovenski Narod« pa je naslednjega dne spravil govor tajnika Delavske zbornice Filipa Uratnika, ki je v obrambo rudarjev povedal tehtne in ostre besede, kar na prvo stran, baš na ono mesto, kjer je nedavno »Slovenski Narod« priobčil ponesrečeni napad na grafično delavstvo, ki smo ga v zadnji številki »Delavske Politike« primerno in zaslužno karikirali.

Tako je z »Jutrom« in »Slovenskim Narodom« vedno. Nič ju ne moti, da danes udari po delavstvu in da se jutri zopet razpiše za delavstvo. **Kakor jima kaže!** O konferenci, ki je razpravljala o nevarnostih, ki prete rudarjem, je napisalo »Jutro« celo stran z debelimi naslovi in podnaslovi, ker gre pač vse, kar se sedaj dogaja, po »Jutrovem« mnenju na rovaš onih, ki so danes »merodajni«, ki pa so politično na nasprotni strani. Če bi bil položaj obraten, bi bilo pisanje »Jutra« mnogo skromnejše in debelo bi bile tiskane le zasluge ministra dr. Kramerja.

Delavstvo, ki trezno in razsodno presoja tako pisanje meščanskega tiska, seveda prav dobro razume »kam pes taco moli«. To delavstvo danes takim krokodilovim solzam nič več ne verjame. Zlasti jim ne verjame, **ker se je krokodilski značaj v dovolj jasni luči pokazal pri sporu grafičnega delavstva, ki ga je Narodna tiskarna pognala v borbo in proti kateremu je streljalo zlasti »Jutro« in njegov sorodnik »Slovenski Narod«.** Zadržanje tega časopisja pri sporu z grafičnim delavstvom je dovolj jasno pokazalo, kako gospodje tam okoli resnično čutijo za delavstvo in koliko jim je do njega. Vsi se motijo, če mislijo, da se bo lahko stara komedija nadaljevala, da bodo lahko še nadalje besedičili o delavskih interesih in razpravljali o socialnih potrebah, z dejanji pa delali tako, kakor bo kazalo njihovim lastnim interesom. Gre jim le za politične pozicije in za nič drugega.

Tudi delavstvo hinavskega sočuvstvovanja prav nič ne potrebuje. Ni zainteresirano na tem, da se zanj zanima meščansko časopisje. Za svoje interese se bo borilo delavstvo samo, kakor se je borilo doslej. Saj je bila vsa druga pomoč le navidezna in ni prinesla nobenih uspehov. **Kar delavstvo ni doseglo samo, ni bilo doseženo.** Tudi ni potrebno, da bi se uporabljale izjave in izvajanja delavskih predstavnikov za kulise časopisju, ki hoče delati s svojimi objavami videz naklonjenosti do delavstva. Za videz delavstvu ne gre in nima od navideznega prijateljstva nobene koristi, pač pa škodo.

Ljudstvo in socialne pridobitve

Dobrine zemlje so last zemljanov, one so in ostanejo osnovna možnost gospodarskega obstanka vseh ljudi na zemlji. Mrtve so sicer, toda človeku je dana sposobnost in volja do dela na izkoriščanju teh dobrin in od lastnega prizadevanja je odvisna višina našega materijelnega zadovoljstva, našega bežnega in kratkega življenja na zemlji. Ti dve prirodoslovni komponenti pa sami na sebi še ne tvorita življenja, ki bi bilo vredno veličine človeka, ker je v njih izražen bistveni del materijelnega življenja, ki pa je le sestavni del ljudskega stvarstva in poslanstva. **Šele od soustvaritve reda pri delu in uživanju teh dobrin, od socialnega čuta, čuta prirodne pravice človeka, je odvisna kultura — veličina življenja vseh ljudskih mas in narodov zemlje.** Ker je prvo neizpodbitno dejstvo, ker je drugo nravni nagon vsakega zdravega razuma in mišic, ki dosegajo postopni in gotovi uspeh, je od razumevanja reda, pravice in od razvitega socialnega čuta za razdelitev dobrin, odvisno vse naše človeško življenje. Ta čut in ta red pa sta tudi edina doprinosa, ki jih mora človek dodajati prirodnim enostranskim elementom zemlje iz poglavja odlike človeškega dostojanstva, zato tudi edini izraz kulturnih ljudi in narodov.

Postopoma po razvoju so v dobi, kar beleži zgodovina, določevali in opravičevali kot kulturne doprinose tudi druge elemente v človeškem hotenju, ki so za določeno dobo obstojali kot edina mera za veličino človečanstva. Ti elementi so bili od početka silno primitivni. Kot prva je odločevala zavest fizične sile in zdravja, ki je **udarjala po vseh šibkih in nerazvitih,** vse ono, kar pa je bilo človeku nadmočno, pa je človek s primitivnim razumom častil po božje in vse, česar človek ni razumel in ni mogel obvladati, mu je postalo bog. V poznejših dobah, ko so se po gotovih življenskih različnih okoliščinah formirale skupine-rodovi, ki so — odvisno od zemlje in dela — dosegli različne stopnje gospodarskega obstanka in ko so si po tem obstanku izkristaljzirali višja verska prepričanja — kot lik svoje kulture, so nastopile borbe med verstvi, borbe na višje po imenovanem delu **močnega nad slabšim.** Tudi ta borba je bila mišljena kot opravičeno in sveto dejanje, saj je zagovarjala višek zavesti slehernega rodu in človeka. Ko je nadaljnji razvoj eliminiral to primitivno pojmovanje človeškega poslanstva, ko je postal človek — kolikor toliko — slab ali jak, te ali one vere, je človeštvo med rekami, pogorji in morji zraslo do nove zavesti — do nacionalizma. Pod zastavami raznih nacionalizmov je za fazo nižje v tretje ponovno **pritiskal močni na slabega,** v dobri veri, da bojuje boj za svoj najvišji ideal na zemlji.

Vendar pa je v ozadju te zadnje borbe, v ozadju nacionalističnega božanstva, stal že višji lik človečanstva, ki so ga na spoznavanju širših ljudskih selišč in ljudskega življenja v popolnosti zgradili ljudje socialnega čuta in morale, ki sta prva odlika človeka. V parlamentih so pionirji socializma oddali prve glasove proti upravičenosti ljudskega klanja in to je bil prvi važni dogodek na meji novega veka. Še hujša in odločilnejša pa je bila zavest src, ki so sicer stiskale puške po strelskih jarkih, v dušah pa so preko nišanov gledale ljudi, očete, sinove, brate. V tej zavesti je prvi klic novega veka, veka socialne pravičnosti in sožitja med narodi zemlje in ne bo več dolgo, ko bo potisnjena stran tudi fanatika nacionalizmov, ki so se na predvečer nove dobe sicer še strnili v fašizme, da bi preprečili prehod, ki mnogim egoistom, ki so želi na razrvanosti ljudskih mas, ni na srcu.

Na tej meji bivamo tudi danes in v tem je vzrok vse naše krize, ki je podobna vsem krizam, ki so se pojavljale na mejah vekov, le s to razliko, da so se takrat oglašali le redki apostoli človeškega prenovljenja, **medtem ko je danes zgrajena osnova bodočega veka na ljudski izobrazbi, ki se je šolalo tisočletja in na ustvaritvah socializma zadnjih 60 let. Moti se, kdor misli ali laže, da je zmaga socialnega reda in socialnega prepričanja zagotovljena v nahujskanju delovnega ljudstva, ker bi taka zmaga bila ena izmed perijod bežne človeške zgodovine. Novi socialni vek prihaja znanstveno in praktično po izobrazbi in izkušnjah delovnega ljudstva, po srcih in hotenju, kot temeljito človeško prepričanje, zato je orožje nepotrebno, zato je tudi borba proti njemu s silo nemogoča.** Prehod v socialni vek je nujna faza človeškega poslanstva in tisočletnega prizadevanja, da opravičimo naše odlike v življenju za vse, za močne in za slabe, za različne po molitvah svojega srca, za različne po domovih in jezikih.

Ko išče človek potrditve svojim mislim v bližini sodobnega življenja, zadostuje že bežen pogled po vaseh in mestih, po industrijskih in poljskih delavnicah, da se prepriča o nujnosti končnega prehoda na izraz in zakone ljubezni — na socialno prakso. Dežele, kjer je dejstvovala prva perijoda socializma, četudi je morda bilo to prvo delovanje v večini le delo na kompromisih, dajejo sliko lepšega razpoloženja delovnega ljudstva, sliko kulture človeštva. Seveda ne smemo meriti kulturnega življenja na mrtvih stvorih po muzejih, v teatru, po mrtvih zalogah knjig, v Neon-razsvetljavi po ulicah, dokler ne vemo, da je vsa ta zgradba izvršena s skladnostmi resničnega življenja, v harmoniji, sodelovanju in soživanju dobrin za vse ljudi. Kakor še ni delo za socializem, če potegnemo pod streho voz, da se ne zmoči in da ostane uporaben za nadaljno uporabo, če nakrmimo konja predno ga vprežemo, tako tudi ni niti najpopolnejša zabava v baru ali do potankosti obličena stena v muzeju še nikak predstavnik splošnega zadovoljstva in življenskega stanja ljudi, ki stanujejo par metrov od teh izobličenih nazivnikov današnje kulturne dobe. V tem pojmovanju se razlikujejo dela socialnih ustvaritev, ki jemljejo mero na človeku iz obličja v obličje, ki upoštevajo človeka kot bitje najvišjih vrlin ter ga gojijo in sodijo izven kiča in položaja po njegovih nagnjenjih, ki soglašajo ali križajo pojme socialnega sožitja in ljubezni med človekom in človekom. Nihče ne more zanikati ustvaritev socialistov zadnje dobe, ki so sredi ozkosrčja izdejstvovali vrsto socialnih zavarovanj, kakršnih dotlej nismo poznali in smo živeli odvisno od redkih **darov** tudi takrat, ko je zamrl vsak sicer itak neobvezni čut negativističnega pomaganja. **Socialna zavarovanja, ki jih uživajo danes že najširši sloji, ki morda niti ne vedo, da so delo socialistov, dajejo zavest ljudskim masam, da niso same,** da so soudeležene na dobrinah zemlje in da bodo imele vsaj možnost dostojne smrti. Socializem je tudi tisti, ki pravi, da je lepota, da je slikarstvo, petje, godba, da so rože, solnce in zrak, tudi last onih slojev, ki so najbolj zaposleni pri trganju dobrin iz zemlje, da nimajo sami časa prisostvovati pojedinam na teh prireditvah. Socializem pa je tudi tisti, ki mora preprečiti in bo preprečil ponovna klanja, ki jih pripravljajo smrtno ranjeni fašizmi pod pretvezo: kulturni narod nad nekulturnega, ker prinaša nove metode, metode spoštovanja človeka.

Da je socializem element kulture, demokracije in napredka, je pokazal tudi ustanek ljudskih mas, delavcev, hlapcev in dekel, ko so v Avstriji kot edini branilci svobodne ljudske volje dvignili pesti proti nenaravnemu razvoju, ker smatrajo za trajno, koristno in zdravo le ono, kar je zgrajeno in kontrolirano od ljudstva samega.

Socialisti, ki pri prvih volitvah nismo mogli sodelovati z lastno organizirano fronto, kličemo onim, katerim je naložena dolžnost dela, da delujejo predvsem za upostavitev socialnega reda, **da ustvarjajo možnost sodelovanja širših ljudskih mas na vzvišeni demokraciji in svobodni volji svojega naroda, ker smo prepričani v napredek jugoslovanskega rodu le v rasti njegovih socialnih ustvaritev.**

Kust.

Vsaj enega novega naročnika bom pridobil vsak teden za

„Delavsko Politiko“

To mora biti trden sklep vsakega zaupnika, vsakega zavednega proletarca.

Sodrug! Ako boš to izvršil, uspehi ne bodo izostali

Ali bo Jugoslavija priznala Sovjete?

Ob priliki nastopa novega jugoslovanskega poslanika v Parizu, g. Puriča, so objavili francoski listi razne članke o jugoslovanski politiki. »Journal de Debats« je priobčil članek Mousseta o razgovorih z vodilnimi politiki Male antante in o predstoječi konferenci Male antante, ki se bo vršila koncem avgusta na Bledu. Na tej konferenci bo po njegovem mnenju padla odločitev, bo li Jugoslavija priznala Sovjete. Tega si žele tako Praga kakor Bukarešta, ki smatrata to za potrebno, da se dokaže in povdari enotnost diplomatične aktivnosti Male antante.

Doma in po svetu

Petnajstletnica male antante. Leta 1920. meseca avgusta je dr. Beneš obiskal Beograd in Bukarešto. Posvetoval se je v Beogradu z zunanjim ministrom Ninčićem in predsednikom vlade Vesnićem ter v Bukarešti z rumunskim zunanjim ministrom Take Jonescuom o pritegnitvi Rumunije k alijanci med Čehoslovaško in Jugoslavijo. Tako je nastala mala antanta. Leta 1923. je mala antanta sklenila poseben statut glede na zunanjo politiko. Mala antanta je ostala ves čas edina v vseh vprašanjih: restavracije Habsburžanov, podunavskega pakta in glede mirovne politike. Konferenca na Bledu konec tega meseca bo vse to potrdila in utrdila. Tako izjavlja dr. Beneš.

Führerji tudi pri nas. »Slovenec« hoče uvesti tudi v Jugoslaviji Führerje za svojo ožjo domovino, naravno samo enega. To je seveda najkomodnejše sredstvo: za vsako kočljivo zadevo, ki si je gospoda iz Kopitarjeve ulice ne upa rešiti, se reče: to prepustite voditelju! Včasih so »Slovenčarji« pripuščali težke zadeve Bogu, ali zdaj se pa zdi, da bo moral vse prevzeti Führer.

Po konkordatu. Kakor posnemamo iz »Slovenca«, dobi Zagreb 8 novih cerkva in v istem mestu bo začelo spet poslovati učiteljišče čč. sester sv. Vincenca Pavlanskega. Vse te stvari bodo stale okrog 50 milijonov Din.

Blažena Ogrska. Soc. dem. budimpeštanska »Nepszava« objavlja to-le vest: »V mestu Miskolcz vlada neverjetna beda. Bedniki so oblegali občinsko hišo. Mnogi od njih niso imeli na sebi, razen plašča, nikakršne obleke. Polnagi možje in žene prosijo podpore, da si kupijo košček kruha. — Kaj je torej z zagotavljanjem — vprašuje »Nepszava« — po katerem na Ogrskem ni gladnih in jih tudi ne bo.

Hude obsodbe socialdemokratov v Hamburgu. V Hamburgu je prišlo pred sodišče več socialdemokratičnih zaupnikov, ki so izpovedali, da so jih hitlerjevci v zaporu zelo mučili. Sodišče je obsodilo na več let ječe ss. Palka, Schütta, Mehnka, Griebacha i. dr.

Pogrebna manifestacija v Toulonu. — Pogreba obeh žrtev zadnjih demonstracij v Toulonu se je udeležilo nad 20.000 delavcev in drugega prebivalstva.

Vsem društvom v vednost

Ponovno opozarjamo funkcijonarje društev in organizacij, da je predpisan oglasni davek za vsako objavo, ki se nanaša na veselice, koncerte in slične prireditve, ne glede na to, ali se pobira vstopnina ali ne. Oglasni davek zaračuna davkarija po velikosti priobčene notice, in znaša: za 20 cm² Din 3.—, od 20 do 50 cm² Din 7.50, od 50 do 100 cm² Din 30.—, od 100—400 cm² Din 60.—, od 400 cm² naprej Din 120.—.

Od društev in organizacij prejemamo često daljše notice, ki se nanašajo na prireditve, vsaka taka notica podleži obdavčenju. Prosimo vse, ki nam pošiljajo take vesti v objavo, da nam istočasno nakažejo tudi odpadajočo vsoto za oglasni davek, **ker bomo v bodoče objavljali take vesti le tedaj, če bo zanje plačan tudi odpadajoči davek.** Priporočamo vsem funkcijonarjem, da sestavljajo notice o prireditvah čim krajše, s čemur se bodo izognili nepotrebnim visokim izdatkom.

IZ NAŠIH KRAJEV

Ljubljana

Stari in novi hišni posestniki so si skočili v lase na občnem zboru novih hišnih posestnikov. Spora ni kriva politika, temveč nevoščljivost.

Nove hiše v Ljubljani. Na Erjavčevi cesti se bo začela zidati trinadstropna hiša g. Vide Novakove, žene bivšega ministra za socialno politiko. Hiša bo veljala okrog Din 1,900.000. Na Tyrševi cesti so dogradili trinadstropno hišo znanega restavraterja Cirila Majcena. Ob Erjavčevi cesti bo zidal tudi dr. Luckmann in ing. Dukić.

Ulice spet prekopavajo. Ne vem, če se še v kakem mestu tolikokrat prekopavajo ulice kakor v Ljubljani. Tako zdaj spet nekaj preiskujejo in napeljujejo pod zemljo in razdirajo lepo zgrajen, asfaltiran tlak.

Ali je to dobro za tramvaj? Na železnici, ki ne obratuje na električno silo, ne plačaš za nočno vožnjo nič več kakor podnevi. Tudi v lokalih, ki morajo drago plačevati elektriko, te zvečer postrežejo za isto ceno kakor opoldne. Samo pri našem tramvaju moraš plačati večerno doklado. Posledica tega je, da ljudje uporabljajo bolj noge. Ker se pri nas na ljudi itak nič ne da, vprašamo, če je v korist tramvaju, da si s takimi dokladami sam zmanjšuje promet.

Za 50 kg premoga — tri mesece! Pred sodišče je prišel revež, ki si je na »štokglajzu« nabral 50 kg premoga. Dobil je tri mesece.

Maribor

Za kruh, svobodo in enakost!

Sodrugi in sodružice, somišljeniki!

Pripravljalni odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva v Mariboru sklicuje za nedeljo, dne 18. avgusta 1935 ob 9. uri dopoldne v verandi pivovarne »UNION«

zborovanje

z dnevnim redom: Političen položaj in zahteve delovnega ljudstva.

Delavci, delavke, nameščenci, kmetje in obrtniki, pridite v čim večjem številu!

Pripravljalni odbor.

•

Pometajte pred svojim pragom. Mariborski »Glas Naroda« je te dni objavil notico, v kateri se z obrabljenimi frazami zaletava v mariborske socijaliste, češ, da podpirajo nemškutarstvo. Na sličen način so vsa povojna leta sem obrekovali razni patentirani lažinacionalisti naše gibanje. Neštetokrat se je izkazalo, da so ti obrekovalci vršili svoj posel iz umazanih nagibov. Ako bo potrebno, bomo poklicali v spomin nekatere stvari iz preteklosti, ki bodo v jasni luči osvetlile vse one, ki v resnici podpirajo nemčurstvo, podtikajo pa to delavskemu gibanju. — Dopisniku »Glasa Naroda« priporočamo, naj rajši objavi ime tistega mariborskega nacionalista, ki je med volitvami na shodih v Marenbergu nemško govoril, da bi nalovil čim več glasov. Pričakujemo, da bo to prav gotovo storil, in potem najprvo pred svojim pragom temeljito pomedel.

Okrog 70.000 ljudi je obiskalo letos prireditev »Mariborski teden«.

Na sestanku kurjačev in strojnikov, ki se je vršil minulo nedeljo v Delavski zbornici, so udeleženci sklenili, da si osnujejo tudi v Mariboru podružnico Zveze strojnikov in kurjačev. Sestanku je prisostvoval delegat centrale iz Ljubljane.

Za nad 11 milijonov dinarjev tobaka so pokadili mariborski kadilci v teku pol leta.

Mestna občina je razdelila Din 30.000 raznim kulturnim in podpornim društvom v Mariboru.

Smrtna kosa. V splošni bolnici je preminul dne 13. t. m. 23letni Golinar Franc, pilar drž. železnice. Pogreb pokojnika se je vršil minuli četrtek na pobreškem pokopališču.

Na Kralja Petra trgu je hotela Motor Oil postaviti novo bencinsko črpalko. Mestno načelstvo pa je to zabranilo z motivacijo, da se bo Kralja Petra trg v najkrajšem času na novo reguliral.

Glasbena šola za železničarske otroke. Glasom sklepa občnega zbora z dne 10. marca 1935 Glasbenega društva žel. delavcev in uslužbencev v Mariboru se otvori s 15. septembrom pod vodstvom kapelnika g. Schönherrja glasbena šola za železničarske otroke. Učenci, ki imajo veselje do glasbe, naj se javijo s starši dne 3., 6., 10. in 13. septembra točno ob 18. uri v društvenem lokalu Frankopanova ulica 29, I. nadstropje, radi vpisovanja. Tam dobijo tudi natančna pojasnila glede pouka in prispevkov. — Odbor.

Delavec — samouk med razstavljalci Mariborskega tedna. Obiskovalci razstave so imeli priliko občudovati vztrajnost domačega delavca, ki se je tekom zadnjega leta brez vsake predizobrazbe oprijel dleta in noža in je iz lipovih klad izklesal dva doprsna kipa nadnaravne velikosti, predstavljajoča pokojnega kralja Aleksandra I. in generala Maistra. Portretsko sicer nista popolnoma posrečena, v kiparskem oziru jima pa ni kaj oporekati. Če se bo sedaj izdelovalec lotil kakega drugega siževja, da bo na primer izklesal kakega kmeta-sejalca ali orača, kosca ali žanjico, ali kaj podobnega iz življenja delovnega ljudstva, bi lahko dosegel tudi umetniški uspeh. Vsekakor je treba pohvaliti trud in vztrajnost Ignaca Beleca iz Rogoze pri Hočah, ki ima skrbeti kot delavec za štiričlansko rodbino in mu želimo, da bi imel od svojega dela tudi kak gmoten uspeh.

Naši umetniki na razstavi Mariborskega tedna. Prečejšnja privlačnost za obiskovalce Mariborskega tedna je bila v treh šolskih dvoranah razmeščena razstava naših likovnih umetnikov. Razstavili so: **Miha Maleš** veliko število svojih značilnih monotipij in lesorezov, deloma barvanih. Tokrat so napravila njegova dela mnogo boljši vtis kakor njegova prva razstava v Mariboru. **Gojmir Anton Kos** je razstavil oljnate slike. Njegove pokrajine so prav dobre, kar o tihožitjih ne moremo trditi. **France Gorše** se s svojimi plastikami priznalno uvršča med naše moderniste. V vsakem materijalu je mojster. Predstavil nam je vrsto karakterističnih portretov, izrazit je njegov Boksač v kamnu, dekliški torzo iz črnega marmorja, lesen relief Rojstvo, najučinkovitejši pa lesen kip ženske z otrokom, predstavljajoč Materinstvo. Želimo, da dela naših umetnikov najdejo pot med ljudstvo.

Razna cestna dela bodo oddana na licitaciji dne 22. t. m. pri sreskem načelstvu Maribor levi breg.

Velika vrtna veselica se vrši v soboto, dne 17. t. m. s pričetkom ob 19. uri v prostorih in na vrtu gostilne Achtig na Tržaški cesti. Igra godba Glasbenega društva žel. del. in uslužb. (Schönherr). Sodeluje tudi pevski odsek pekov. Vstopnine ni.

Vsi na delavski kolesarski dan v Studencih!

Jutri v nedeljo, dne 18. avgusta se bodo zbrali v Studencih delavski kolesarji vseh podružnic I. del. kol. osrednjega društva za dravsko banovino, kakor tudi ostali delavski kolesarji, ki v tej zvezi še niso včlanjeni, da skupno manifestirajo za delavski kolesarski šport. Za to veliko prireditev vlada tudi pri vseh ostalih bratskih kulturnih društvih veliko zanimanje; skoraj vsa društva so namreč že prijavila svoje sodelovanje. Zato je potrebno, da se tudi ostalo delavstvo v čim večjem številu udeleži tega delavskega kolesarskega dneva, ki naj bo ravno tako impozanten, kot je bil lanskoletni delavski kulturni dan. Vsi delavci in delavke, ki razpolagajo s kolesi, naj se udeležijo te prireditve kot kolesarji. — Kogar zanima medklubska dirka, ta mora biti že ob pol 14. uri pri gostilni Klemenčak (Bela zastava, kjer bo start in cilj). **Vsi ostali pa se morajo ob pol 15. uri** zbrati pri gostilni Majhenič, **kjer se bo formirala povorka.**

Ljudska veselica ob priliki kolesarskega dneva v Studencih. Po medklubski dirki in povorki se bo vršila v gostilni Klemenčak (Bela zastava) velika ljudska veselica. Igrala bo godba Glasbenega društva žel. del. in uslužbencev. Vstopnine ni!

Zaupniki — pozor! Spominske znake za delavski kolesarski dan morate obračunati najkasneje do sobote, dne 17. avgusta do 19. ure v Delavski zbornici, II. nadstropje. Kdor ne bo obračunal, se bo smatralo, da je znake prodal.

Celje

Manifestacija celjskega delavstva

800 udeležencev — 73 novih naročnikov

Celje, dne 12. avgusta.

Že shod predzadnjo nedeljo za delavce iz »Cinkarne« o socialni zakonodaji je razgibal delavstvo v Celju in okolici. V »Cinkarni« vlada pravo borbeno razredno razpoloženje in agitacija za organizacijo ter »Delavsko politiko« gre sedaj kar sama od sebe od ust do ust naprej.

Shod delavstva Westnave tovarne minulo nedeljo pa se je že razvil v celo manifestacijo. Obširna dvorana »Pri zelenem travniku« zdaleka ni mogla zajeti vsega delavstva, čeprav so stali od vrat do odra, da ni bilo več mogoče vstopiti. Napolnil pa se je tudi oder in obširna predsoba in še so stali pri oknih na vrtu, tako da so delavci cenili udeležbo na 800.

Shod je otvoril predsednik podružnice »Saveza metalskih radnika Jugoslavije«, s. **Hribernik**, ki je imel tudi lep uvodni govor o pomenu zborovanja.

Nato je navdušeno pozdravljen govoril naprošeni predavatelj **s. dr. Avg. Reisman** iz Maribora o zakonitih predpisih kolektivne pogodbo in njenem pomenu za delavske pravice. Obširno se je predavatelj pečal zlasti s kolektivno pogodbo v Westnovi tovarni, ki nudi podjetniku vse pravice, a delavstvu nalaga skoro samo dolžnosti. Delavci so dobili jasno sliko o nedosežni važnosti kolektivne pogodbe, ki mora dati delavstvu tudi to, česar še ni v zakonu, pa je neobhodno potrebno za delavstvo z ozirom na porastlo krizo in racionalizacijo podjetij ter njih povečane dobičke.

Že obrtni zakon sam prepdvideva strokovne organizacije, ker brez njih sploh niti ni mogoče skleniti kolektivne pogodbe. Temelj za vsako borbo pa je delavski časopis in zato ne smemo prej mirovati, dokler ne bo v vsakem delavskem stanovanju »Delavska Politika«.

Polne tri ure so delavci z največjo pozornostjo sledili predavanju in celo zahtevali med govorom, naj še ne konča, ker so uvideli, kako potrebni so pouka o uzakonjenih delavskih pravicah.

Med govorom so se razvrstili po celi dvorani zaupniki s polami papirja. Ko je predavatelj pozval delavce, da se prijavijo za naročnike »Delavske politike«, se je ob ogromnem navdušenju dvignilo nad 70 rok. Zaupniki so takoj zapisali 73 novih naročnikov »Delavske politike«.

Delavstvo Westnove tovarne je sedaj strnjeno in pripravljeno za sklepanje nove kolektivne pogodbe. S. dr. Reismana pa so naprosili, da bo prišel v jeseni še enkrat predavati med tednom, ker žal v nedeljo delavke-gospodinje niso mogle priti!

Trbovlje

Nevzdržno stanje po revirjih. Nesigurnost, ki jo je povzročilo med delavstvom znižanje nabavne kvote premoga državnim železnicam pri rudnikih v Dravski banovini, se v največji meri občuti v Trbovljah. Rudarji se s strahom vprašujejo, kaj jih čaka v bodočnosti. Nihče pa ne more dati povoljnega odgovora, predno se intervencije ne izvedejo do kraja. Vsekakor je pa pričakovati, da državna naročila ne bodo vzrok ponovnih pretresljajev po revirjih. Saj si ne moremo misliti, da bi vsi protesti gospodarskih in delavskih organizacij pri merodajnih činiteljih naleteli na gluha ušesa. Na jesen se je vedno računalo s povečanjem zaposlitve. V pretečenem tednu pa se je pri rudniku obratovalo samo dva dni. Zaslužek dveh dni ne zadostuje niti za samca, tem manj pa za družino rudarjev.

Tendencijozne govorice. Govori se vse vprek, da je TPD že izdala nekakšno obvestilo uradnikom in poduradnikom, da se jim bodo v zvezi z državnimi nabavami premoga in znižanjem cen, znižale dosedanje plače. Slišali pa smo, da so te govorice neutemeljene, tisti, ki jih razširjajo, samo še bolj razburjajo javnost, ki že itak živi v nervoznem razpoloženju. Tudi se vsem rudarjem, ki vedo mnogo povedati o redukcijah in znižanju plač delavcem, priporočamo, da teh govoric ne širijo, ker zlo pride še itak vedno prekmalu. Ravnatelj TPD g. Vrhunc je na konferenci Zveze trgovcev, obrtnikov in industrijcev izjavil, da delavskih plač družba zaenkrat ne bo znižala.

Za svobodni trg. Nekateri trgovci s sadjem se v Trbovljah potegujejo za nekak monopol in hočejo doseči, da bi se sadje ne smelo v Trbovljah razpečavati po producentih ali privatnikih. Mi smo proti krošnjarjenju s sadjem po hišah, smo pa za popolno svobodno trgovino s sadjem na za to določenih tržnih prostorih. Konkurenca v tem pogledu je za konzumente samo koristna.

Kranj

Pozdravljeni, proletarci-bojevniki! Prvič odkar obstoja velika industrija v Kranju, prvič odkar je postal Kranj centrum proletarijata, so se odločili trboveljski sodrugi, da nas obiščejo. V Kranju je še mlada industrija in mlado je tudi naše organizacijsko gibanje. Večina delavcev se rekrutira iz okoliških kmečkih vasi in je zaenkrat brez prave razredne zavednosti. Želimo s trboveljskimi sodrugi pri tej priliki navezati najožje stike in se od njih navzeti borbenega duha za naše nadaljnjo delo v korist celokupnega proletarijata. Zato vas v naši sredi najprisrčnejše pozdravljamo in kličemo: Družnost!

Člani in članice svobodne strokovne organizacije se vabijo, da se dne 18. avgusta zjutraj v obilnem številu udeležijo sprejema trboveljskih sodrugov ter skupnega izleta na Šmarjetno goro. Zbirališče pred kolodvorom. — Odbor.

Vabilo na veliko delavsko vrtno veselico. Delavci, delavke, nameščenci, nameščenke, ter vsa delavstvu naklonjena javnost je vljudno vabljena, da se udeleži velike delavske vrtne veselice, ki se bo vršila dne 18. avgusta v Struževem na vrtu kopališke restavracije »Slavec«. Sodelujejo lokalne

Šola se začenja!

Nabavite za Vaše otroke trajne obleke

Tivar-obleke

za vse otroke

godbe za plesišča in godba rudarjev iz Trbovelj. Začetek ob 15. uri. Vstopnina Din 2. — Odbor.

Požar v Stražišču. Pretekli petek zvečer je pogorela na Laborah stara hiša, last veleposestnika in gostilničarja g. Drakslerja, katero je menda zažgala lokomotiva brzega vlaka. — »Sl. Narod« z dne 12. avgusta je prinesel o požaru precej zmešano poročilo, iz katerega se vidi, da obratovanje s stavkokazi ne funkcijonira.

Pozor! Kupi se po lastni ceni par dobro ohranjenih knjig Ivana Moleka »Sesuti stolp«. Naročniki »Cankarjeve družbe«, kateri bi že prečitano knjigo eventualno lahko odstopili, naj sporoče sami ali potom organizacije SDSZJ podružnici v Kranju. Pripominjamo, da te knjige tukajšnji člani »Cankarjeve družbe« nismo dobili. (Ako ste plačali Din 25 in poštnino, bi jo morali dobiti. Op. ur.)

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem delavstvu in nameščenstvu tovarne »Semperit« za nakazano podporo v znesku 737.75 dinarjev. Pravtako se zahvaljujem istim obratnim zaupnikom za nakazano trikratno podporo iz parskega fonda v skupnem znesku Din 450. Nakazana podpora je najboljši dokaz globokega sočutja, ki ga imajo z menoj moji delovni tovariši v moji trajni bolezni. Podpora mi je v veliko pomoč v mojem težkem materijelnem položaju. Še enkrat vsem iskrena hvala! **Bajželj Franc.**

Treba bo napraviti red. V večini tovarn gotovi mojstri, po večini inozemski, delavstvo za vsako malenkost občutno kaznujejo. Največ trpe pa tisti delavci, katere dobe taki mojstri na »piko«. Opozarjamo prizadete, da s takim škandaloznim nekulturnim početjem napram svojim šibkejšim prenehajo, ker drugače bomo proti tistim »gospodom« izvajali konsekvence ter jih še poleg tega v javnosti razkrinkali.

Naročniki pozor! Zaostankarje prosim, da poravnajo naročnino. Kdor pa lista ne bi plačal, pa naj bo toliko pošten, da ga v napre odpove, ne pa, da se me izogiba, ali me odslovi s praznim izgovorom. — Poverjenik.

Lesce

Tukajšnja podružnica kovinarjev (SMRJ) bo priredila v nedeljo, dne 18. avgusta t. l. veselico na prostem pod lipami s. Podobnika Josipa v Hrašah. Vstop prost. Začetek ob 3. uri popoldne. V slučaju slabega vremena bo veselica 25. t. m. Čisti dobiček je namenjen za brezposelne kovinarje Tovarne verig v Lescah. Pridite!

Poslabšanje konjunkture v Tovarni verig. V Tovarni verig v Lescah se je konjunktura strašno poslabšala. Delavci, ki še delajo, so zaposleni tedensko 18 ur. Kaj naj počne delavec s temi urami? Veliko jih je, ki so že več mesecev na neplačanem dopustu, zato prosimo in vabimo sodruge, ki bodo čitali naš članek v našem delavskem časopisu »Delavski Politiki«, da nas obiščejo pri naši prireditvi in naj pripeljejo s seboj tudi svoje prijatelje. Družnost!

Jesenice

Kino Radio predvaja v soboto in nedeljo, dne 17. in 18. t. m. ob pol 9. uri zvečer, (v nedeljo tudi ob 3. uri popoldne, če bo vreme slabo) zanimiv film »Gospodar Azije« z Borisom Karlovom v glavni vlogi. Najnovejši žurnal. Slede: Izgubljene hčerke.

Šoštanj

Delavsko godbeno društvo »Zarja« v Šoštanju bo proslavilo v nedeljo, dne 1. septembra t. l. 10-letnico društvenega obstoja na vrtu hotela »Jugoslavija«. — Spored: Na predvečer bakljada po mestu. Dopoldne sprejem gostov na kolodvoru. Od 10. do 12. ure promenadni koncert na Glavnem trgu. Popoldne ob pol 2. uri zbirališče društev pred Zadružnim domom. Ob pol 3. uri povorka po mestu na slavnostni prostor, nato pozdravni govori. Potem koncerti raznih godb. Proslava se bo vršila ob vsakemu vremenu. Vabljena so vsa godbena društva in vsa druga delavska društva. — Odbor.

Črna pri Prevaljah

Imenovanja častnih občanov so sedaj v modi pri nas in menda po vsem svetu, zato so tudi naši občinski očetje pohiteli, da ne zaostanejo. Julija meseca so imenovali za častnega občana župnika g. Razgoršeka Vinkota ob priliki 25letnice njegovega dušnega pastirstva. O seji pa nismo mogli poročati in tudi ne navesti razlogov, ki jih je mogoče g. župan navajal kot utemeljitev svojega predloga, ker naši zastopniki na sejo niso bili vabljeni. V sosednji Avstriji je to že razumljivo, ker odločajo o takih zadevah od vlade postavljeni komisarji, pri nas pa imamo izvoljeni občinski odbor, pa bi zato radi, da bi tudi ob takih prilikah naši ljudje lahko povedali svoje mnenje, namreč, da smo sploh proti vsakemu častnemu občanstvu.

Ruše

Poziv. Gotove osebe raznašajo v javnih lokalih že dalj časa neresnične vesti o meni. Vsled tega jih pozivam, naj bodo toliko možate in javno izneseio, kaj sem zakrivil. Obrekovanje je nečasten posel, dvakrat nečasten ako se ga poslužujejo osebe, ki morebiti sodelujejo v delavskem pokretu. Radi tega sem se tudi čutil primoranega, objaviti ta poziv v svojo obrambo in da dam priliko obrekovalcem, da javno povedo kar za hrbtom raznašajo. — **Magdič Drago.**

Ptuj

Poslovanje dispanzerja za tuberkulozne. Krajevna protituberkulozna liga v Ptuju sporoča, da poslluje njen dispanzer za tuberkulozne že od 1. avgusta t. l. dalje vsak torek in četrtek med pol 14. in pol 16. uro v ambulatoriju ekspoziture Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ptuju. Dispanzer vrši poleg drugih tudi roentgenološke preiskave in zdravljenje s pneumothoraksom. Izven gori navedenih uradnih dni, pa bo zaščitna sestra-pomočnica obiskovala bolnike na svojih domovih in jim dajala vsa potrebna navodila. Ker je dispanzer, kot že znano, namenjen v prvi vrsti revnejšim slojem, opozarjamo vse prizadete, da prinesejo s seboj ubožno spričevalo, odnosno nakazilo lečečega zdravnika.

Književnost

»Svoboda«, št. 7.—8. je izšla v veliko veselje vseh njenih prijateljev. Na uvodnem mestu priobčuje govor s. Teplýja v Celju 7. julija. Drugače je številka v glavnem posvečena 40letnici Friedricha Engelsa, ki je poleg Marxa največ storil za moderni socializem. Za današnje razmere so zelo poučne Engelsove misli o radikalnežih, zbrane v članku »Utopizem«. Aktualna je razprava »Svetovna kriza denarne vrednosti« in pregledi, ki so to pot malo krajši.

»Svobodo« vsem toplo priporočamo!

V ogledalu

Napravite red in uporabite zakone, ki so tu. Pripovedovalo se je in pripoveduje se še, kako je bilo z onim proslulim »Pofom«. Ljudje vedo povedati, da so bile tu neke celice, tam neke in da so te celice imele vsemogoče orožje na razpolago, pa kar tako na črno. Tudi listi poročajo o tem. Mi vprašamo državni in banovinske oblasti: »Ali je bil »Pof« zakonita organizacija? Ali je bila potrjena in so bila znana njena pravila? Ali je bilo to, kar so počeli, v njihovih pravilih? Ali ni bilo prekoračenja delokroga? Ali so imeli Pofovci za orožje, s katerim so hoteli strahovati svobodne državljane, orožne liste? Ali je oblast zaplenila orožje?« — Želimo, da nam »Slovenec« to pojasni, da bomo vedeli vsaj kaj se godi okrog nas. Čas je, da smo si v tej stvari že enkrat na jasnem.

Prijatelj Prirode

»Prijatelj Prirode«, Maribor. V nedeljo, dne 18. t. m. se udeležimo kolesarskega dneva v Studencih. Odhod ob 14. uri od Delavskega doma. Udeležba dolžnost.

Sodišče v italijansko-abesinskem sporu

Sodišče v italijansko-abesinskem sporu se je sestalo v Parizu dne 16. t. m. Razprave se vrše sporedno z razgovori treh velesil, to je sodišče in velesile bodo delale v soglasju, pa brez Abesinije, ker v bistvu ne soodloča v zadevi.

Državni dolgovi

Nemčija

»Rheinische Landeszeitung« meni, da ima Nemčija 324 do 342 milijard dinarjev dolga.

Italija

Glasom italijanskih listov znaša italijanski državni dolg okoli 420 milijard dinarjev.

Dunaj

Dunajska občina je bila pod vodstvom socialnih demokratov tudi v povojnih razmerah brez dolga.

*

Dolgove delati na račun delovnih slojev, obrtnikov in kmetov je lahko. In menda je naravnost sladko, po finančnem polomu zopet zvaliti vso socialno bedo na te sloje.

Kupujte svoje potrebščine samo pri naših inserentih!

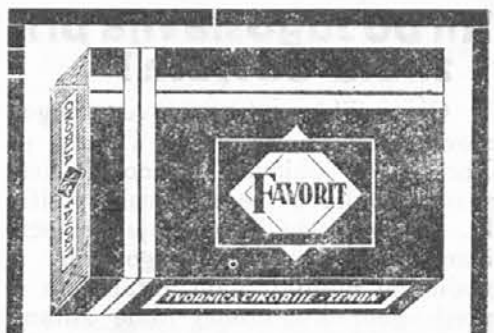

FAVORIT cikorija

1. najbolj zdrava, zl sti za otroke;
2. rabi manj dragega sladkorja;
3. je naravna, zato najbolj zdravilna;
4. je res čisto domač izdelek!

Gospodinje! Vpoštevajte to, zahtevajte jo!

Sport

Prijateljska nogometna tekma Amater: Šoštanj se je odigrala v nedeljo na igrišču Amaterja. Navzoče je bilo mnogo publike. Gosti so pokazali zelo lepo igro, ali so morali klub dobri obrambi oditi z velikim porazom 7:0 za Amaterja. Pri igralcih Amaterja se je videlo, da se za jesen temeljito pripravljajo in da se bo moštvo pod vodstvom trenerja g. Kukanja povzpelo na višjo mesto v tabeli. V predtekmi je kombinirano moštvo SK Retja porazilo moštvo Amaterja z:0. Pri juniorski tekmi med enajstorico SK Amater:Retje pa je zmagal SK Amaterja z 3 : 0. Pri junior. tekmi med enajigrišču SK Amaterja. Gledalci so bili nad vse zadovoljni.

Širite naš list!

Konzumno društvo za Mežiško dolino
r. z. z o. z. v Prevaljah

Poštni predal štev. 3. Poštni čekovni račun 12.048.
Telefon interurban štev. 5. Brzojav: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in centr. skladišče v Prevaljah.

Podružnice:
Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta in pekarna v Prevaljah.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. — Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Vse nove hranilne vloge se na zahtevo vlagatelja takoj izplačajo. — Prodaja se le članom. — Član društva postane lahko vsak. — **Delež znaša samo Din 100·—.**

Delavci in delavke! Kupujte svoje življenske potrebščine le v svojih zadrugah.

TIVAR-OBLEKE ZA DELO

Kompletne obleke iz čvrstega gradla
Din 75·—

Amerikanske hlače iz čvrstega gradla
Din 45·—

Obleke za vsakega in vsako priliko

TIVAR-OBLEKE

KIS ZA VLAGANJE

Izdelovanje likerjev, desertnih vin, sirupov in žganjarna

Na drobno!

Jakob Perhavec
Gosposka ulica 9
Telefon 25-80 **Telefon 25-80**

SPIRIT ZA VLAGANJE

Vedno v zalogi: Rum, konjak, liker, slivovka i. t. d.

Na debelo!

Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.